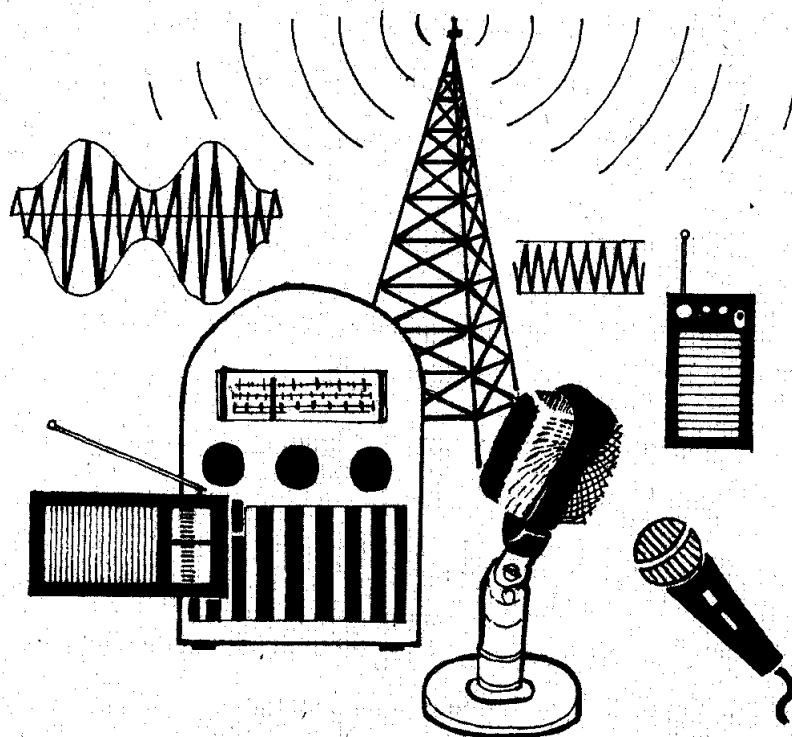

บทที่ ๕

วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาศึกษา

วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา

วิทยุกระจายเสียง เป็นสื่อมวลชนประเภทที่มีอิทธิพลสูงสุดในบรรดาสื่อมวลชนทั้งหลาย เพราะวิทยุสามารถส่งข่าวสารไปยังมวลชนได้ไกลกว่าและรวดเร็วกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่นๆ และยังในปัจจุบันนี้ราคาของเครื่องรับวิทยุไม่สูงมากนัก ทำให้บุคคลเกือบทุกประเภทและทุกฐานะสามารถเป็นเจ้าของเครื่องรับวิทยุได้ เพราะเหตุนี้เองทำให้วิทยุจึงมีอิทธิพลต่อผู้รับฟังมากกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่นๆ เช่น หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ หรือ โทรทัศน์ ซึ่งต้องอาศัยการคมนาคมและเวลา แต่วิทยุเพียงแค่นำมาปรับเครื่องรับนิดเดียว ก็สามารถรับฟังสิ่งที่ต้องการได้ วิทยุจึงมีพื้นที่การส่งกว้างขวางมากกว่าสื่อมวลชนทั้งหลาย มีทั้งอำนาจในการโน้มน้าวจิตใจ เพื่อให้ผู้รับฟังมีความคิดเห็นคล้ายตาม ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงนิยมเอาวิทยุมาใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารในการทำสงครามจิตวิทยา ในการปฏิบัติและรัฐประหารแทบทุกครั้ง และแทบทุกประเทศ จะสังเกตได้ว่าวิทยุก็มีบทบาทเป็นอย่างมาก

วิวัฒนาการและความเป็นมาของวิทยุกระจายเสียง

คำว่าวิทยุในระยะแรกนั้นหมายถึง "สิ่งที่ไม่มียาย" (Wireless) แม้ปัจจุบันก็ยังเป็นคำที่ใช้กันอยู่ในภาษาอังกฤษ ปัจจุบันคำว่า "วิทยุ" นั้นมีความหมายกว้างขวางเป็นอย่างมาก โดยรวมเอา วิทยุ (Radio) โทรภาพ (Telegraphy) โทรศัพท์ (Telephone) , โทรทัศน์ (Television) และ เรดาร์ (Radar) เข้าไปด้วย โดยถือว่าสิ่งต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วนี้สามารถส่งสัญญาณถึงกันได้โดยไม่ต้องใช้สายเช่นกัน

ประวัติความเป็นมาของวิทยุ เริ่มด้วยการบุกเบิกค้นคว้าของนักประดิษฐ์ชาวอังกฤษชื่อ เจมส์ คลาร์ก แมกซ์เวลล์ (James Clark Maxwell) ได้ค้นพบคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าเมื่อปี ค.ศ. ๑๘๖๔ และได้ตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับคลื่นของแสงด้วย

ระหว่างปี ค.ศ. ๑๘๘๖ ถึง ค.ศ. ๑๘๘๘ รูดอล์ฟ เฮนริช เฮิรทซ์ (Rudolph Heinrich Hertz) นักวิทยาศาสตร์ชาวเยอรมันได้คิดสร้างระบบ เฮิรทซ์ ขึ้นมา เขาได้ประดิษฐ์เครื่องมือที่สามารถส่งคลื่นวิทยุไปได้ไกลเกิน ๑ ไมล์ ต่อมาได้ส่งไกลมากขึ้นเป็น ๒ ถึง ๔ ไมล์ และจนกระทั่งในที่สุดได้ส่งไกลถึง ๒๐๐ ไมล์ ในปี ค.ศ. ๑๙๐๑ และหลังจาก

นั้นอีก ๒ ปีต่อมาคือ ในปี ค.ศ. ๑๘๙๗ มาร์โคนี (Marconi) ได้จัดตั้งสถานีวิทยุขึ้นเป็นครั้งแรกของโลก ที่เมืองนีสเคิลส์ (Needles) โดยระยะทางของคลื่นวิทยุสามารถส่งไปได้ไกลเพียงเกาะไวท์กับเกาะบอร์นิเมาท์ ซึ่งอยู่อยู่ไม่ห่างกันเท่าใดนัก โดยส่งคลื่นวิทยุทางทะเลเพื่อส่งสัญญาณให้กับเรือลากจูง

มาร์โคนี ได้พยายามปรับปรุงเครื่องส่งวิทยุของเขาเรื่อยมา โดยพยายามผลิตเครื่องส่งให้มีกำลังสูงขึ้น ในปี ค.ศ. ๑๘๙๙ เขาสามารถส่งวิทยุกระจายเสียงข้ามช่องแคบอังกฤษได้เป็นผลสำเร็จ และอีก ๑ ปีต่อมาก็สามารถส่งข่าวข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกได้

ในปี ค.ศ. ๑๙๐๐ ได้มีการจัดตั้งสถานีวิทยุเพื่อการค้าขึ้นที่เกาะบอร์คุม (Borkum) ประเทศเยอรมัน และในปี ค.ศ. ๑๙๐๖ ก็สามารถส่งกระจายเสียงในภาคดนตรีและภาษาคาว

ในปี ค.ศ. ๑๙๐๓ บริษัทเทเลฟุงเกน (Telefunken) ได้จัดตั้งขึ้นเป็นบริษัทแรกในประเทศเยอรมัน โดยเริ่มจำหน่ายเครื่องรับวิทยุ

ในปี ค.ศ. ๑๙๑๒ กองทัพเรือสหรัฐได้คิดตั้งเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารขึ้นเป็นแห่งแรก ใช้งานในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๑ (ค.ศ. ๑๙๑๔ - ๑๙๑๘) ลักษณะการทำงานคือทำหน้าที่เป็นสถานีส่งสัญญาณเท่านั้น

ในปี ค.ศ. ๑๙๒๐ สหรัฐอเมริกาได้จัดตั้งสถานีวิทยุขึ้นเป็นครั้งแรก และในปี ค.ศ. ๑๙๒๒ สถานีวิทยุ บี.บี.ซี. ของอังกฤษ และ ของฝรั่งเศสก็เริ่มดำเนินการส่งกระจายเสียงเป็นทางการ

ในปี ค.ศ. ๑๙๕๐ สหรัฐอเมริกา และ ประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรปได้เริ่มตั้งสถานีวิทยุแบบใช้เครื่องส่ง

ในปี ค.ศ. ๑๙๕๓ ประเทศสหภาพโซเวียตได้ส่งดาวเทียม สпутนิค ๑ ได้สำเร็จเป็นประเทศแรกของโลก ซึ่งดาวเทียมนี้เองได้มีบทบาทเป็นอย่างในเรื่องการโทรคมนาคม

ในปี ค.ศ. ๑๙๖๗ ได้มีการคำนวณจำนวนเครื่องรับวิทยุทั่วโลก มีประมาณ ๒๐๐ ล้านเครื่อง

สำหรับกิจการวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทยนั้น ได้เริ่มเป็นครั้งแรกด้วยการทดลองส่งวิทยุโทรเลขระหว่างกรุงเทพฯ กับ เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี

ในปี พ.ศ. ๒๔๕๒ ได้เปิดสถานีวิทยุโทรเลขขึ้นที่ศาลาแดง กรุงเทพฯ และที่สงขลา ในปีต่อมา พ.ศ. ๒๔๕๓ จึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลข

ในปี พ.ศ. ๒๔๖๔ ได้จัดตั้งกองช่างวิทยุขึ้นในกรมไปรษณีย์โทรเลข และได้โอนสถานีวิทยุที่ศาลาแดง กับสถานีวิทยุโทรเลขสงขลาของกองทัพอากาศ มาขึ้นอยู่กับกรมไปรษณีย์โทรเลข

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๐ กองช่างวิทยุ กรมไปรษณีย์โทรเลขได้ทดลองส่งวิทยุกระจายเสียงด้วยความถี่สูงและได้เปลี่ยนมาใช้ความถี่ปานกลาง

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ ได้แก่ให้พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลขให้ประชาชนมีเครื่องรับวิทยุได้ และในปีนั้นเองได้เปิดสถานีวิทยุถาวรขึ้นเป็นแห่งแรก ที่วังพญาไท (ปัจจุบันสถานที่ดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นโรงพยาบาลพระมงกุฎฯ)

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๔ ได้เริ่มให้พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๑ ได้โอนกองทะเบียนวิทยุและกระจายเสียง กรมไปรษณีย์โทรเลขไปขึ้นอยู่กับสำนักงานโฆษณาการ และเปลี่ยนชื่อสถานีวิทยุกรุงเทพฯ เป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๔ โรงไฟฟ้าวัดเลียบถูกระเบิดในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ การส่งวิทยุของกรมโฆษณาการจึงต้องหยุดชะงักลงชั่วคราว แต่กองช่างวิทยุ กรมไปรษณีย์โทรเลขได้เตรียมการส่งวิทยุ เพื่อสำรองไว้เมื่อกรมโฆษณาการเกิดขัดข้อง

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๔ กรมไปรษณีย์โทรเลขได้เปิดทดลองส่งกระจายเสียงจากสถานีวิทยุ ๑ ปณ. และส่งกระจายเสียงมาจนกระทั่งทุกวันนี้

คุณค่าของวิทยุกระจายเสียง

วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนที่สำคัญ และได้รับความนิยมนิยมจากประชาชนโดยทั่วไป ไม่ว่าเราจะเดินทางไปไหน ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ จะเห็นหรือได้ยินเสียงจากวิทยุทุกหนทุกแห่ง ทั้งนี้เพราะเครื่องรับวิทยุแบบทรานซิสเตอร์มีราคาถูก จึงทำให้ประชาชนโดยทั่วไปสามารถซื้อวิทยุไว้ใช้ได้ จากการที่วิทยุเป็นสื่อมวลชนที่ประชาชนโดยทั่วไปสามารถจัดหาไว้ใช้ได้นี้เอง วิทยุจึงกลายเป็นสื่อมวลชนที่มีประสิทธิภาพในการส่งข่าวเป็นอย่างดีและมีอิทธิพลในวงการต่างๆ เป็นอย่างมาก คุณค่าของวิทยุอาจจำแนกออกเป็นข้อๆ ได้ดังต่อไปนี้

๑. วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนที่สามารถส่งข่าวไ้รวดเร็วที่สุดในบรรดาสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ด้วยกัน วิทยุสามารถถ่ายทอดเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันไปให้ผู้ฟังได้รับทราบได้ทันที ถึงแม้ว่าจะได้ยินแต่เพียงเสียงแต่ไม่เห็นภาพ ดังเช่นโทรทัศน์หรือ ภาพยนตร์ก็ตาม แต่วิทยุก็สามารถสร้างความเข้าใจให้ผู้ฟังได้ไม่น้อย เช่นในการถ่ายทอดขบวนนักสำคัญๆ การถ่ายทอดเสียงทางวิทยุสามารถเร่งเร้าความสนใจให้แก่ผู้ฟังได้มากทีเดียว นอกจากนั้นผู้ฟังส่วนใหญ่ที่อยู่ตามชนบท ซึ่งไม่มีโอกาสที่จะได้รับการบริการจากสื่อมวลชนอื่นๆ นอกจากวิทยุและโทรทัศน์เท่านั้น แต่โทรทัศน์ก็รับได้เฉพาะในเมืองที่มีกระแสไฟฟ้าเท่านั้น หากโทรทัศน์จะให้แบบเตอร์ก็ค่อนข้างเสียค่าใช้จ่ายมาก ดังนั้นวิทยุจึงเป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงประชาชนส่วนใหญ่ได้อย่างแท้จริง

๒. วิทยุกระจายเสียงสามารถส่งคลื่นไปได้ทุกหนทุกแห่ง ไม่ว่าจะมีภูเขาหรือพื้นน้ำมาขวางกั้น ไม่มีสื่อมวลชนประเภทใดที่จะส่งข่าวไปไ้รวดเร็วและไกลเท่าวิทยุ ทั้งนี้เป็นเพราะวิทยุส่งกระจายเสียงโดยอาศัยคลื่นอีเล็กโตรแมคานิคัล ซึ่งมีความเร็วเท่ากับความเร็วของแสง ถึงแม้ว่าจะอยู่ห่างไกลจากสถานีเพียงใดก็ตาม ก็สามารถได้ยินเสียงจากห้องส่งพร้อมๆ กัน เหมือนกับว่าคลื่นังฟังอยู่คู่กันภายในห้องส่งฉะนั้น

๓. วิทยุกระจายเสียงมีกำลังชักชวนแรง การส่งกระจายเสียงบางครั้ง เมื่อประกาศหรือโฆษณาครั้งหนึ่งหรือสองครั้ง อาจจะไม่เป็นที่สนใจของผู้ฟังเลย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัญหาที่ว่า "รายการวิทยุนั้นให้การเร้าใจและสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้ฟังได้มากน้อยเพียงใด

ก่อนเมื่อได้อินน้อยๆ หรือซ้ำๆ เขาก็จะค่อยโน้มน้าใจให้ผู้ฟังเห็นคล้อยตามหรือกระทำตามไปด้วย

๔. วิษุกระจายเสียงมีความสำคัญในทุกโอกาส วิษุมีอิทธิพลทั้งในทางดีและทางไม่ดี ขึ้นอยู่กับว่าใครจะใช้เป็นเครื่องมือ ไม่ว่าในยามสงบหรือในยามสงคราม เราก็สามารถรับประโยชน์จากวิษุได้ในโอกาสต่างๆ เช่น ความบันเทิง ความรู้ การแสดงความคิดเห็น และถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณี ต่างๆ ในยามสงครามวิษุก็กลายเป็นอุปกรณ์สื่อสารที่มีความสำคัญยิ่ง ผู้บังคับบัญชาสามารถสั่งทหารที่อยู่ไกลบังคับบัญชาได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนั้นวิษุยังทำหน้าที่โฆษณาชวนเชื่อได้เป็นอย่างดี บางครั้งวิษุสามารถแก้ไขปัญหาร้ายแรงให้ลดลง หรือกลายเป็นดีได้ ดังจะเห็นได้จากฮิตเลอร์ได้เคยใช้วิษุเป็นเครื่องมือในการบุกออสเตรีย เชกโกสโลวะเกีย และการรวมแคว้นซาร์ เขากับประเทศเยอรมันมาแล้ว ซึ่งตลอดช่วงเวลาของสงครามโลกครั้งที่ ๒ นั้น วิษุได้มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมาก

๕. วิษุกระจายเสียงมีคุณภาพพิเศษทางการศึกษา เนื่องจากวิษุสามารถส่งกระจายเสียงไปในที่ต่างๆ ได้ ซึ่งบางแห่งการคมนาคมอาจไม่สะดวก แต่คลื่นวิษุสามารถส่งไปถึงได้ เด็กชาวชนบทจึงสามารถได้รับความรู้และประสบการณ์ในการเรียนจากครูที่สอนที่ๆ เหมือนอย่างนักเรียนที่อยู่ในเมือง และสามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบันได้ดี นักเรียนเองอาจจะหาความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือไปจากการเรียนภายในห้องเรียน ทำให้รู้จักโลกภายนอกได้กว้างขวางยิ่งขึ้น และนอกจากนี้วิษุยังใช้ประโยชน์ในการอบรมวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี ละครหรือนวนิยายทางวิษุที่แสดงให้นักเรียนหรือผู้ฟังนั้น จะช่วยให้เห็นลักษณะที่สำคัญของตัวละคร อันจะเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติ ผู้ที่กระทำความดีจะได้รับบำเหน็จรางวัลเป็นการตอบแทน และผู้ที่กระทำชั่วก็จะถูกลงโทษ ทำให้เด็กได้เห็นตัวอย่างที่ดีที่จะยึดเป็นหลักปฏิบัติต่อไป

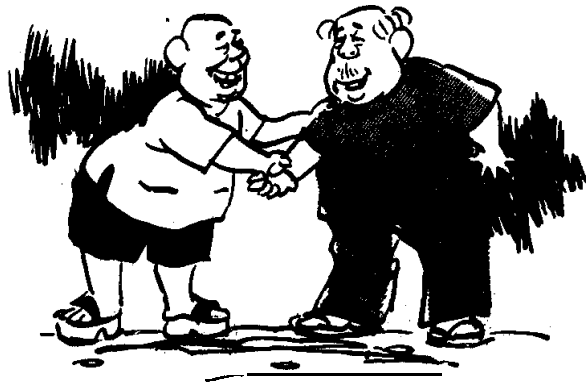
๖. วิษุมีประโยชน์ทางด้านความบันเทิง คนเราจะยังวิษุในยามว่างเพื่อเป็นการพักผ่อนและหย่อนคลายอารมณ์ อาจจะฟังข่าวในตอนเช้า ฟังเพลงในช่วงพักกลางวัน ฟังละครในตอนเย็น ซึ่งเป็นการสะดวกกว่าการที่จะไปพักผ่อนหย่อนใจนอกบ้าน ซึ่งต้องเสียทั้งเงินและเวลามากกว่า

คุณค่าของวิษุมีอยู่มากมายนำมาซึ่งการ วิษุเปรียบเสมือนมีคณาสองคม อาจจะ

ใช้ให้เป็นประโยชน์ โดยเป็นหน้าต่างหรือกระจกเงาสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคม เป็น
ครูของประชาชน เป็นผู้นำของชุมชนและ เป็นผู้สร้างประเพณีที่ดี ในขณะเดียวกันก็อาจ
นำเอาวิญญูมาใช้ประโยชน์ในการบ่อนทำลาย หรือก่อกวนให้เกิดความระส่ำระสายในสังคม
ถ้าการควบคุมและการบริหารไม่ดีพอ

นอกจากวิญญูจะมีข้อดีตามที่กล่าวมาแล้ว วิญญูก็ยังมี "ผลเสีย" ที่เกิดขึ้น
มากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพทางด้านอื่นๆ กล่าวคือ แพทย์ ตำรวจ หนาย ฯลฯ เมื่อทำผิดพลาด
กับบุคคลใดก็จะมีผลเสียเฉพาะกับบุคคลนั้น เช่น หมอรักษาคนไข้ผิดวิธีก็จะมีผลทำให้คนไข้
ตายเพียงคนเดียว หนายว่าความให้คนผิดก็พลากเพียงคนเดียว ตำรวจยิงคนที่ไม่ผิด ก็
เกิดผลเสียเพียงคนเดียว แต่ถ้าเป็นสื่อมวลชนแล้วเป็นเรื่องเกี่ยวกับคนหมู่มาก เมื่อเกิด
ความเสียหายขึ้น เช่น การออกข่าวผิดพลาด คนจำนวนมากก็จะได้รับผลเสียหายนั้น ตัวอย่าง
ที่เห็นได้ชัดก็คือ หากสถานีวิทยุการศึกษาแห่งใดแห่งหนึ่ง ให้การศึกษาที่ผิด ผลที่เกิดขึ้น
มานั้นก็คือ

๑. ทำลายคนรับฟังทั้งประเทศ
๒. ทำให้เกิดความพิการทางสังคม
๓. เขวชาญรับฟังใจ ทั้งสมองก็ไม่ได้รับการพัฒนาให้เจริญงอกงามเท่าที่ควร
จะเห็นได้ว่าสื่อมวลชนมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อผู้รับฟังมากที่สุด

วิญญูเป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงประชาชนได้มากที่สุด

ความสำคัญและอิทธิพลของวิทยุกระจายเสียง

วิทยุกระจายเสียงมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของคนเราเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑. ภาษา (Language) ทำให้ผู้ที่รับฟังวิทยุเกิดการพัฒนาคำภาษา ทั้งทางด้านการพูด การอ่าน การฟัง และการเขียน วิทยุจึงจำเป็นจะต้องเป็นผู้นำทางด้านการใช้ภาษาที่ถูกต้อง หลีกเลี่ยงการใช้ศัพท์แสง และถ้อยคำที่นัยนาคาย ซึ่งจะมีผลเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยเด็ก อาจเห็นเป็นของโก้เก๋และประหลาดตามได้

๒. ดนตรีและศิลปะ (Music and Art) จะเห็นได้ว่าดนตรีและศิลปะมีส่วนเกี่ยวข้องกับวิทยุเป็นอย่างมาก ตามสถานีวิทยุโดยทั่วไปจะมีรายการเพลงเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นก็จะมีรายการบันเทิงอื่นๆ เช่น ละครวิทยุ เพลงพื้นเมือง ดิเก ฯลฯ ฉะนั้นวิทยุจึงเป็นตัวการสำคัญในการสร้างรสนิยมของคนเรา บางคนก็อาจสนใจเพลงลูกกรุง บางคนก็จะสนใจในเพลงลูกทุ่ง ฯลฯ เป็นต้น

๓. ความเหมาะสมของร่างกาย (Physical Fitness) ทำให้เกิดความพอเหมาะพอควรแก่ตนเอง ทำให้ผู้ฟังมองเห็นความพอดีในชีวิตของตนเองได้ เช่น การฟังพระเทศน์ การฟังรายการกายบริหารในตอนเช้า ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะช่วยในการปรับปรุงสภาพร่างกายให้แข็งแรงยิ่งขึ้น

๔. ความเฉื่อยชา (Passivity) เนื่องจากวิทยุมีข้อจำกัดตรงที่เป็นผู้ส่งข่าวสารไปยังผู้รับฟังเพียงทางเดียว ผู้รับฟังซึ่งอยู่ทางบ้านไม่มีโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็น หรือโต้ตอบไปได้ในทันที เมื่อมีรายการที่ไม่ส่งเสริมการพัฒนาทางด้านความคิดมากยิ่งขึ้น คนรับฟังนานๆ สมองก็จะไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หรือกล่าวได้ว่า "ฟังวิทยุนานๆ อาจโง่ได้" เพราะเป็นผู้รับฟังเพียงอย่างเดียว ถ้าไม่มีรายการที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์ ดังนี้ เป็นต้น

๕. ความรุนแรง (Violence) วิทยุอาจเป็นตัวการในการสร้างความรุนแรงได้เช่น การฟังรายการที่เป็นเรื่องของการต่อสู้ ระบายความแค้นอยู่ทุกวัน จากการใช้ปืนเสียงปืน เสียงพันดาบ เสียงรถวิ่ง และเสียงมอเตอร์ไซค์ที่ไร้เสียงอัมคัง อาจทำให้ผู้ฟังเกิด

อารมณ์ที่หงุดหงิดได้ และกลายเป็นคนโมโหง่ายในที่สุด

๖. สุขภาพจิต (Mentality) สุขภาพจิตของผู้ที่รับฟังรายการวิทยุขึ้นขึ้นอยู่กับลักษณะของรายการที่รับฟังโดยตรง คนรับใช้ที่ขี้บ่นมักมีวิทยุทรานซิสเตอร์รับฟังอยู่ตลอดเวลา ทั้งในขณะที่กำลังซักผ้า รับประทานอาหาร และ ทำครัว ฯลฯ และบ่อยครั้งที่สิ่งต่างๆ ที่ได้รับฟังจากวิทยุได้กลายมาเป็น ลักษณะความนึกคิดของผู้ฟังรายการวิทยุเอง

๗. ประชาชาติ (Public Opinion) วิทยุมีส่วนในการสร้างประชาชาติให้เกิดแก่ผู้รับฟังเป็นอย่างมาก จากการโฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายต่างๆ ทั้งทางการเมือง วงการธุรกิจ และการค้า ใ้ใช้วิทยุมาเป็นประโยชน์ในค่านี้นับเป็นอันมาก

หลักการใช่วิทยุกระจายเสียง

เราจะใช่วิทยุกระจายเสียงเพื่ออะไร สถานีวิทยุของประเทศต่างๆ ในโลกนี้ต่างก็มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป แต่อย่างไรก็ตามสถานีวิทยุโดยทั่วไปมักมีหลักสำคัญในการดำเนินงานในเรื่องต่อไปนี้

๑. ส่งเสริมในประชาชนมีความจงรักภักดี สำหรับในประเทศไทยเรามีศูนย์รวมอยู่ที่ ชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวดวงใจของคนในชาติให้อยู่ร่วมกัน ด้วยวัตถุประสงค์ข้อนี้เองสถานีวิทยุโดยทั่วไป จึงต้องเปิดเพลงชาติในตอนเช้า เปิดเพลงสรรเสริญพระบารมีเมื่อเปิดสถานี และ มีรายการเทศนาในวันธรรมสวนะ เป็นต้น

๒. ส่งเสริมความสามัคคีและความร่วมมือกัน วิทยุจะต้องเป็นสื่อกลางในการสร้างความสามัคคีของคนในชาติ หรือความสามัคคีของกลุ่มผู้รับฟังรายการของสถานีวิทยุ เช่น สถานีวิทยุพุทธทาสสำหรับทหาร สถานีของสถานบันการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษา ฯลฯ

๓. ตอบโต้และต่อต้านศัตรู สถานีวิทยุจะต้องหาแก๊งค์กล่าวหาจากผู้ที่ไม่หวังดีต่อประเทศชาติต่างๆ โดยเฉพาะจากผู้ที่ยึดมั่นในลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งจะใช้วิธีการส่งคลื่นวิทยุทั้งจากภายนอกประเทศ และภายในประเทศที่กฎหมายเข้าไปไม่ถึง โดยใช้วิธีการโฆษณาชวนเชื่อให้ประชาชนเกิดความหลงผิด สิ่งเหล่านี้เป็นหน้าที่ของวิทยุที่จะต้องช่วยชี้แจงข้อ

ของใจต่างๆ ที่ประชาชนสงสัย หรือแก้ออกล่าวหาต่างๆ ที่ได้รับการใส่ร้ายป้ายสีมา

๔. เป็นสื่อในการเผยแพร่ข่าวสารของทางราชการไปสู่ประชาชน เช่น การแจ้งให้ประชาชนได้รับทราบว่า ขณะนี้รัฐบาลกำลังทำอะไรอยู่ รัฐบาลกำลังให้ประชาชนร่วมมือในเรื่องอะไร และประชาชนจะได้ประโยชน์ในเรื่องใดจากทางราชการบ้าง ฯลฯ

๕. สนับสนุนกิจการเกี่ยวกับการศึกษาของชาติ โดยการให้ความร่วมมือแก่สถานการศึกษาต่างๆ ให้นำความรู้ทางกันต่างๆ ออกเผยแพร่แก่ประชาชน อาจจะเป็นในรูปของสารคดีสั้นๆ ข่าว และ บทความก็ได้

๖. ส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรม หน้าที่สำคัญของสถานีวิทยุโดยทั่วไปอีกประการหนึ่งก็คือ จะต้องช่วยกันส่งเสริมให้ประชาชนได้ช่วยกันรักษาวัฒนธรรมของไทย ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีของไทยให้คงอยู่ ทั้งในรูปของการรักษาชาติถูกต้อง วัฒนธรรม และ ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ซึ่งจะแสดงออกได้ในเรื่องของ รายการเพลง รายการละครวิทยุ ตลอดจนบทความและสารคดีต่างๆ

๗. ให้ความรู้และความบันเทิงแก่ประชาชน โดยเป็นเพื่อนประชาชนในยามพักผ่อนหรือในยามว่าง ตลอดจนผู้ที่ทำงานหนักๆ ในยามค่ำคืน เช่น ผู้ที่เป็นยาม ตำรวจทหาร ความชายแดน ตลอดจนผู้ที่รับชีวิตในยามค่ำคืน วิทยุจะต้องทำหน้าที่เป็นเพื่อน ไม่ให้ว่างหรือเหงา

๘. ร่วมมือกับนานาชาติ วิทยุจะต้องให้ความร่วมมือกับนานาชาติที่เป็นมิตรกับประเทศไทย ในการแลกเปลี่ยนข่าวสารและความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมโดยทั่วไป

การใช้วิทยุกระจายเสียงเพื่อการจูงใจ

วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนที่สามารถส่งรายการต่างๆ ไปได้ไกล ประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดรายการ และมีผลในการจูงใจและเปลี่ยนทัศนคติของคนเราได้ดีที่สุด วิทยุสามารถทำให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์คล้อยตามไปในขณะฟัง เกิดมโนภาพและจินตนาการขึ้นเอง โดยอิสระ ฉะนั้นวิทยุกระจายเสียงจึงมีผลทางจิตวิทยามากกว่าการใช้สื่อมวลชนประเภทอื่นๆ ที่มีอยู่ในขณะนี้

วิทยุกระจายเสียงในปัจจุบันยัง เป็นสิ่งที่สามารถเข้าถึงบุคคลต่างๆ ที่อยู่ตามชนบทได้เป็นอย่างดี เป็นสื่อที่ให้ประโยชน์แก่คนไทยที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมืองได้เป็นอย่างมากที่สุด ซึ่งพอจะกล่าวถึงประโยชน์ของวิทยุกระจายเสียงที่ใช้ในการจูงใจได้ดังนี้

๑. การให้ข่าวสาร ความรู้ ต่างๆ ทันต่อเหตุการณ์
๒. ทำให้เกิดมโนภาพและความรู้สึกที่จริงดังต่อเรื่องราวต่างๆ
๓. ช่วยให้เห็นใจเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน
๔. เกิดความซาบซึ้งตามเนื้อหาที่รับฟัง
๕. กระตุ้นความสำเร็จและสร้างบรรยากาศในการฟัง
๖. ส่งเสริมให้มีทักษะในการฟัง และการแยกเสียงดนตรีชนิดต่างๆ ได้มากขึ้น

ในประเทศที่กำลังพัฒนาตนเอง ส่วนใหญ่ในชนบทเป็นชีวิตที่จะต้องผูกพันกับการเกษตรกรรม อันหมายถึงการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ เป็นประเทศที่มีปัญหาในเรื่องผลผลิตที่ไค้อยู่ในระดับต่ำ ชาวชนบทยังต้องเผชิญกับปัญหาโภชนาการและสุขภาพอนามัยอันเสื่อมโทรม ขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษาหาความรู้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาทางด้านการคมนาคมและกำลังทรัพย์ที่จะส่งบุตรหลานไปเล่าเรียนในสถานบันการศึกษาระดับสูง ส่วนใหญ่มักเรียนเพียงระดับการศึกษาภาคบังคับหรือประถมศึกษาแล้วก็จะออกมาช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องหาวิธีการที่จะช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถของประชาชน ทำอย่างไรเราจึงจะรู้จักวิธีการเพาะปลูกเพื่อให้ได้ผลผลิตให้มากขึ้น รู้จักการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด รู้จักบริโภคอาหารที่เป็นประโยชน์ รู้จักการรักษาสุขภาพและอนามัย ไม่อยู่ในสภาพที่ใจเธอเบาปัญญาและชักงอได้ง่าย รู้จักการวางแผนครอบครัว

โดยไม่ปล่อยให้มันถูกกันอย่างมากมาย จนกระทั่งไม่สามารถเลี้ยงดูอย่างมีประสิทธิภาพได้ ประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายนี้ ประเทศไทยก็มีลักษณะดังกล่าวด้วย ซึ่งวิทยุกระจายเสียงจะคงมีบทบาทเป็นอย่างมาก บทบาทของวิทยุอาจแบ่งออกได้เป็น ๔ ประการคือ

๑. ประโยชน์ในเรื่องเวลาและค่าใช้จ่าย ผลที่ได้รับจากการดำเนินงานที่มีเป้าหมายชัดเจนนั้น จะเห็นได้ว่าวิทยุนั้นสามารถเข้าไปถึงประชาชนได้อย่างกว้างขวาง วิทยุทรานซิสเตอร์ราคาถูกๆ มีใช้กันอยู่ทั่วไปในชนบท หากจะพิจารณาถึงโทรทัศน์นั้นจะเห็นได้ว่าแม้ลักษณะและวิธีการถ่ายทอดจะไม่แตกต่างจากวิทยุมากนัก แต่อย่างไรก็ตามเครื่องรับโทรทัศน์ก็ยังมีราคาแพงอยู่ ภายใน ๑๐ ปีข้างหน้าก็คงจะยังไม่แพร่หลายมากมายเหมือนกับวิทยุ

๒. ข้อได้เปรียบของวิทยุกระจายเสียงเกี่ยวกับเรื่องค่าใช้จ่ายนั้น เป็นสิ่งที่สามารถมองเห็นได้ง่ายหากเทียบกับค่าใช้จ่ายในการใช้โทรทัศน์หรือสื่อมวลชนประเภทอื่น เช่น หนังสือพิมพ์ และ ภาพยนตร์ ประกอบกับลักษณะของผู้ที่อยู่ในชนบทนั้นเหมาะสมที่จะใช้วิทยุมากกว่าโทรทัศน์ ถ้าจะดูในแง่เทคนิคแล้ว การดำเนินงานทางสถานีวิทยุกระจายเสียงจะง่ายและถูกกว่าการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์ การติดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงไม่ยุ่งยากเกินกว่าช่างในประเทศจะทำได้เอง การฝึกอบรมก็ไม่จำเป็นจะต้องจ้างช่างชาวต่างประเทศมาทำหน้าที่ปรึกษา

๓. ข้อได้เปรียบในเรื่องผลของการใช้วิทยุและโทรทัศน์นั้น ได้มีการถกเถียงกันเป็นอย่างมากระหว่างการใช้อย่างใดอย่างหนึ่งว่าจะได้ผลมากกว่ากัน แต่ก็มีข้อที่น่าเชื่อถือได้ว่าวิทยุกระจายเสียงนั้น สามารถใช้ได้ผลดีกว่าในการสอนระบบโรงเรียนปกติ การสอนนอกโรงเรียน และการสอนตามชนบท

๔. ประโยชน์ของวิทยุในแง่ที่เป็นการสอน คอยให้ความพยายามในการพัฒนาชนบทนี้จะมีอยู่มาก เพราะถ้าหากจะเปรียบเทียบกับโทรทัศน์แล้ว วิทยุกระจายเสียงประจำท้องถิ่นสามารถจัดรายการสอน ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ได้ดีกว่า เช่น การใช้ภาษาท้องถิ่น เพลงและดนตรีพื้นเมือง ตลอดจนบุคคลากรที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ สถานีวิทยุกระจายเสียงสามารถทำได้ดีกว่า การจัดรายการดังกล่าวนี้อาจจะไม่ได้ให้การศึกษาโดยตรง แต่ก็ช่วยในการสร้างคุณค่าของท้องถิ่นนั้นให้ดำรงอยู่ได้เป็นอย่างดี เพราะตามปกติแล้ว

คุณค่าของห้องดินมักจะถูกลูกดินและลูกความจากกลุ่มวัฒนธรรมใหญ่ ทำให้สูญสลายไปในที่สุด
สถานีวิทยุกระจายเสียงประจำท้องถิ่นที่ดี กระกระจายเสียงโดยใช้ภาษาท้องถิ่นที่ดี จะสา-
มารออ่านวยประโยชน์และแก้ปัญหาของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้ยังเป็นปาก
เสียงให้แก่ผู้นำในท้องถิ่นไปโดยปริยาย

จากข้อได้เปรียบทั้ง ๔ ประการดังกล่าวนี้เอง วิทยุกระจายเสียงจึงกลายเป็น
สิ่งซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า เป็นสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ในการพัฒนาประเทศให้เกิด
ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทว่าประเทศยอมรับกันว่าวิทยุกระจายเสียงนั้นมีประโยชน์เป็น
อย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ

วิทยุกระจายเสียงนั้นถือว่าเป็นเครื่องมือสื่อกลางในการถ่ายทอดข่าวสารไปให้
ผู้รับฟัง และถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่มีอิทธิพลในการช่วยให้เกิดกระบวนการในการรับรู้ที่มี
ประสิทธิภาพสูง แต่ผลที่จะได้จากเครื่องมือนี้ไม่ใช่ว่าจะต้องอยู่กับคุณภาพที่ชักขึ้น หากแต่ขึ้น
อยู่ว่าเราจะใช้วิทยุกระจายเสียงนั้นด้วยวัตถุประสงค์อะไรทางหาก เพราะความคิดในการ
นำวิทยุกระจายเสียงมาใช้ นั้น จะต้องตั้งอยู่บนสมมุติฐานที่เชื่อถือได้ เพราะฉะนั้นความสำ-
เร็จของการใช้วิทยุกระจายเสียงในการ เป็นสื่อกลางถ่ายทอดข่าวสาร จึงขึ้นอยู่กับความพยายาม
ที่จะต้องทำความเข้าใจในสมมุติฐานของกลยุทธต่างๆ ที่นำเอาวิทยุกระจายเสียงมาใช้
เพื่อว่าการใช้วิทยุกระจายเสียงเป็นเครื่องมือ จะได้สนองตอบตรงตามความเหมาะสม และ
ความต้องการของประเทศอย่างแท้จริง

วิทยุเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดข่าวสารไปสู่ประชาชน

ประเภทของวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา

รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา หมายถึงรายการที่ได้จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมวิชาการ วัฒนธรรม อาชีพ และ แนวทางดำเนินชีวิตให้กับเยาวชนและประชาชนโดยทั่วไป เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเศรษฐกิจเป็นไปอย่างรวดเร็ว การเร่งให้การศึกษาแก่คนในชาติจึงเป็นสิ่งจำเป็น วิทยุกระจายเสียงจึงควรมีบทบาทที่สำคัญในวงการการศึกษา เพราะวิทยุกระจายเสียงสามารถกระจายสัญญาณไปได้ทั่วถึงและรวดเร็วที่สุด ประกอบกับประชาชนโดยทั่วไป ส่วนใหญ่มีเครื่องรับวิทยุเนื่องจากวิทยุมีราคาถูก และอาจไม่ต้องใช้กระแสไฟฟ้า โดยใช้อ่านไฟฉายแทนก็ได้ ฉะนั้นวิทยุจึงได้เปรียบสื่อมวลชนชนิดอื่นๆ ในด้านการกระจายโอกาสทางการศึกษา

ความหมายของรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา

จากแผนวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ พอสรุปได้ว่า "รายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา คือรายการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่ความรู้ที่จะช่วยให้บุคคลดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เป็นพลเมืองดีของประเทศ"

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิจิตร ภักดิ์วิรัตน์ แห่งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้ให้ความหมายของคำว่า "รายการเพื่อศึกษานั้นเป็นรายการที่ส่งเสริมวิชาการ วัฒนธรรม และ อาชีพ ตลอดจนแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีให้แก่เยาวชนและประชาชน"

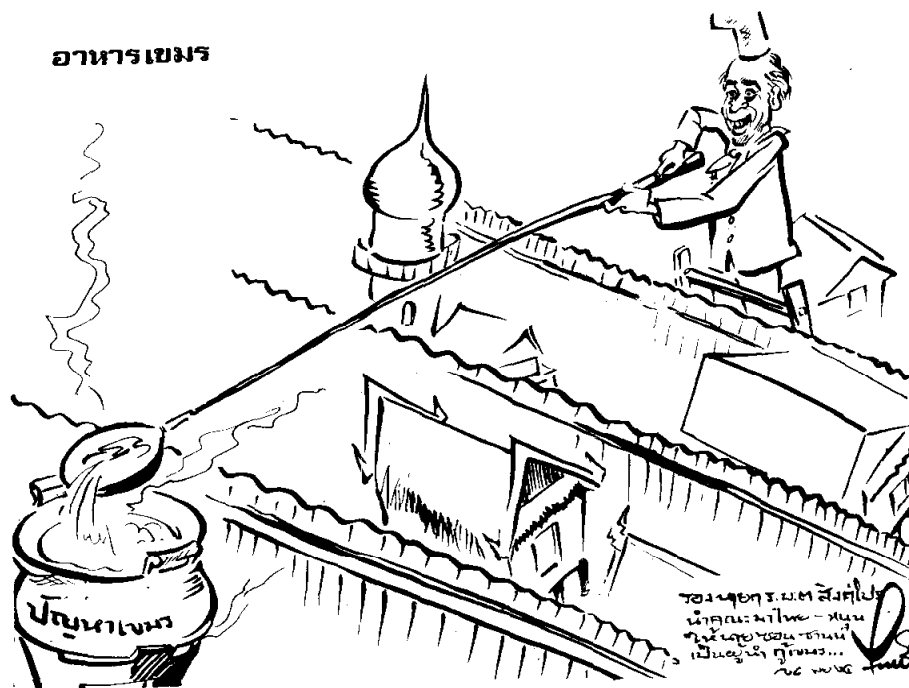
วัตถุประสงค์ในการดำเนินรายการวิทยุเพื่อการศึกษา

ประเทศไทยได้ใช้วิทยุกระจายเสียงเพื่อเป็นสื่อกลางในการให้การศึกษาแก่ประชาชนใน ๒ ลักษณะคือ

๑. เพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education) โดยการจัดทำรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อเป็นคุณธรรมการศึกษาไว้ในโรงเรียน ได้จัดทำสัมพันธและสอดคล้องกับหลักสูตร ประมวลการสอนและวิธีสอน เป็นบริการด้านการศึกษาโดยจัดส่งถึงผู้ใช้คือตัวครูและนักเรียน

๒. เพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียน (Nonformal Education) โดยการ
จัดรายการสำหรับกลุ่มผู้ฟังที่อยู่ในระบบโรงเรียน ให้การศึกษาทั้งที่เป็นไปตามหลักสูตรการ
ศึกษาในระบบ และการศึกษาแบบกลุ่ม รายการวิทยุกระจายเสียงประเภทนี้จะสนใจเฉพาะ
เรื่องเกี่ยวกับอาชีพ การพัฒนาวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อม หรือเพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชน
โดยการจัดรายการวิทยุเกี่ยวกับความรู้ทั่วไป แก่ประชาชน

การนำวิทยุกระจายเสียงเข้ามาเป็นสื่อในการเรียนการสอนดังกล่าว เป็นการ
ช่วยแก้ไขปัญหาละเลยและอุปสรรคต่างๆ ในการศึกษาในระบบโรงเรียนได้วิธีหนึ่ง ซึ่งเสริมมาทร
ฐานการศึกษา อีกทั้งเป็นเครื่องมือในอันที่จะให้โอกาสแก่ประชาชนที่อยู่ตามชนบทห่างไกล
ไม่สามารถเข้าไปศึกษาหาความรู้ในสถานการศึกษาได้ อีกทั้งผู้ที่หันวิทยุเรียนมาแล้วจะได้
ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมมากขึ้น เป็นการพัฒนาวิถีทางในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ
ได้ตลอดไป

การทำงานที่ดีจะต้องไม่เป็นการกล่าวหาว่างานของผู้อื่น

วิทย์เพื่อการศึกษาในระบบ

วิทย์เพื่อการศึกษาในระบบนี้ เป็นการจัดทำรายการวิทย์กระจายเสียงเพื่อเป็นอุปกรณ์การศึกษาในโรงเรียน หรือในสถานศึกษา โดยจัดให้สัมพันธ์และสอดคล้องกับหลักสูตร ประมวลการสอน เนื้อหาวิชาและวิธีสอน เป็นการบริการทางด้านการศึกษาจากส่วนกลาง โดยส่งไปถึงผู้ใช้คือตัวครู และ นักเรียน

วัตถุประสงค์ของการจัดวิทยุการศึกษาในระบบ

วัตถุประสงค์ของการจัดวิทยุการศึกษาในระบบนี้ มีอยู่ ๔ ประการด้วยกันคือ

๑. เสริมความรู้ใหม่ทบทวน และ กิจกรรมตามหลักสูตรโดยตรง
๒. ใช้เสริมและประกอบบทเรียน
๓. ใช้สอนบทเรียนบางวิชาที่ครูประจำไม่ชำนาญ
๔. ใช้สอนพิเศษ หรือ สรุปเนื้อหา

ปัจจุบันได้มีหน่วยงานที่ใช้วิทยุกระจายเสียงเพื่อการเรียนการสอนในระบบอยู่

๓ แห่งด้วยกันคือ

๑. ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการสถานีวิทยุศึกษา เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ครู และ นักเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ
๒. มหาวิทยาลัยรามคำแหง หน่วยงานมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้ดำเนินการโดยเช่าสถานีต่างๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักศึกษาที่กระจายอยู่ทั่วไปทั่วประเทศ
๓. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน่วยงานมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้ดำเนินการในวิธีการและวัตถุประสงค์ที่ใกล้เคียงกับมหาวิทยาลัยรามคำแหง

วิทยุโรงเรียนของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นหน่วยงานหนึ่งในกระทรวงศึกษาธิการ โดยขึ้นตรงกับกรมวิชาการฯ มีหน้าที่ในการจัดเตรียมวัสดุและอุปกรณ์การสอน เพื่อให้บริการแก่ครูอาจารย์ ตลอดจนนักเรียนที่สนใจ ใฝ่รู้ไปเพื่อประโยชน์ ศูนย์ฯ นี้จะมีภาพยนตร์ฟิล์มสกริป สไลด์ ฯลฯ ไว้บริการเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นยังได้ดำเนินการวิทยุโรงเรียนอีกด้วย

ประวัติและความเป็นมาของโครงการวิทยุโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการได้เริ่มทดลองใช้วิทยุโรงเรียน ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๐๐ และได้เริ่มโครงการทดลองในปี พ.ศ. ๒๔๐๑ จังหวัดที่อยู่ในข่ายทดลอง ได้แก่จังหวัดที่มีระยะห่างจากกรุงเทพฯ ในรัศมี ๑๕๐ กิโลเมตร จำนวน ๒๑ จังหวัด โดยแบ่งเป็น ๖ เขต คือ

เขตหนึ่ง ได้แก่จังหวัด กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ และ นนทบุรี

เขตสอง ได้แก่จังหวัดฉะเชิงเทรา นครนายก และ ชลบุรี

เขตสาม ได้แก่จังหวัดทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือรวม ๑ จังหวัด ได้แก่ อุดรธานี

เขตสี่ ได้แก่จังหวัดทางทิศเหนือรวม ๔ จังหวัด ได้แก่ อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ ร้อยเอ็ด และ นครราชสีมา

เขตห้า ได้แก่จังหวัดทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือรวม ๔ จังหวัด ได้แก่ นครพนม มุกดาหาร สกลนคร และ กาฬสินธุ์

เขตหก ได้แก่จังหวัดทางทิศตะวันตกรวม ๑ จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่

ความมุ่งหมายของโครงการวิทยุโรงเรียน

ระยะนั้นกระทรวงศึกษาธิการยังประสบอุปสรรคในด้านการเรียนการสอนอยู่หลายประการด้วยกัน จำเป็นจะต้องหาวิธีการที่จะแก้ปัญหาต่างๆ เช่น อุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ ความโรงเรียนต่างๆ ขาดครูที่มีความชำนาญในการสอนบางวิชา การสื่อสารระหว่าง

กระทรวงศึกษาธิการ กับโรงเรียนต่างๆ ที่จำเป็นต้องมีอยู่เสมอ และจะต้องเป็นไปอย่างรวดเร็ว จากปัญหาค้างกล่าวนี้นางกระทรวงศึกษาธิการมีความเห็นว่า หากได้นำวิทยุกระจายเสียงเข้ามาช่วย ก็จะเป็นการแก้ปัญหาค้างกล่าวนี้นี้ให้ลุล่วงไปได้วิธีหนึ่ง ทั้งยังเป็นประโยชน์เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะตามโรงเรียนที่มีอุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ จึงได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการวิทยุโรงเรียนขึ้น เพื่อพิจารณาโครงการและวิธีการที่จะดำเนินการทดลองวิทยุโรงเรียนขึ้นในปีการศึกษา ๒๕๐๑ ในขณะนั้นได้วางนโยบายไว้ดังนี้

๑. สอนโดยตรงในบางวิชา
๒. ช่วยสาธิตวิธีสอน และนิเทศการสอนในบางวิชา
๓. ช่วยให้เกิดเกิดความสนใจ จะได้เกิดแนวคิดที่จะค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองต่อไป

๔. เสนอบทเรียนตนมาก ในกรณีที่ครูเองไม่สามารถจะสอนนักเรียนได้ด้นัก หรือ ช่วยแนะนำให้ครูได้รู้จักวิธีการทำอุปกรณ์ประกอบการสอนอย่างง่าย ๆ โดยเฉพาะในโรงเรียนเล็กๆ ที่ยังขาดแคลนอุปกรณ์การสอน

การเริ่มงานวิทยุโรงเรียน

ในระยะเริ่มงานวิทยุโรงเรียน ได้มีการเตรียมและจัดทำหลายด้านด้วยกันที่สำคัญได้แก่

๑. การเลือกโรงเรียนที่จะทำการทดลอง โดยเลือกโรงเรียนที่อยู่ในระยะ ๑๕๐ กิโลเมตรจากกรุงเทพฯ มีโรงเรียนอยู่ในข่ายทดลอง ๒๔๒ โรงเรียน เป็นโรงเรียนประถมศึกษา ๒๒๐ โรงเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา และ มัธยมศึกษาชีวศึกษาคอนคันทัน(เดิม) รวม ๒๒ โรงเรียน

๒. การดำเนินงาน ได้จัดประชุมศึกษาธิการจังหวัด เจ้าหน้าที่โรงเรียนในจังหวัด ครูในข่ายทดลองของ ๒๒ จังหวัด (กรุงเทพฯ และ ชลบุรี ยังแยกกัน) กรรมการบริหารสถานีวิทยุศึกษา อนุกรรมการต่างๆ ของวิทยุศึกษา อนุกรรมการวิทยุโรงเรียน วิทยากรผู้เชี่ยวชาญ เจ้าหน้าที่และผู้แทนกรมที่เกี่ยวข้อง ณ กรุงเทพมหานครจังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อวันที่ ๑๔ - ๑๕ ตุลาคม ๒๕๐๐ เป็นครั้งแรก ได้มีการชี้แจงให้ทราบและเข้าใจหลักการ

ทดลองวิทยุโรงเรียน และเริ่มงานในปีการศึกษา ๒๕๐๑ พร้อมทั้งกำหนดหน้าที่ต่างๆ ที่แต่ละฝ่ายจะต้องปฏิบัติด้วย

๓. การเลือกชั้นการทดลองในตอนเริ่มงาน เนื่องจากการศึกษาในระดับประถมศึกษา และ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น(เดิม) ต้องมีการปรับปรุงมาก จึงให้มุ่งทดลองใน ๓ ระดับก่อน คือ ระดับประถมปีที่ ๑ - ๒ ระดับประถมปีที่ ๓ - ๔ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น(ม. ๑-๒-๓ เดิม)

๔. วิชาที่เลือกทดลอง ในตอนเริ่มงาน คณะอนุกรรมการวิทยุโรงเรียนได้ทดลองเลือกทดลองออกอากาศเพียง ๓ วิชา ดังนี้

๐. วิชาสังคมศึกษา จัดทำ ๒ ระดับคือ ระดับ ป. ๑-๒ และ ระดับ ๓-๔

II. วิชาชีววิทยาและดนตรี จัดทำ ๒ ระดับคือ ระดับ ป. ๑-๒ และ ระดับ ป. ๓-๔

๐. วิชาภาษาอังกฤษ จัดทำตั้งแต่ ชั้น ม. ๑(เดิม) กำหนดจะขยายมี ละ ๑ ชั้น

ทักษะในการใช้วิทยุเพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียน

การใช้วิทยุโรงเรียนมีหลักการคล้ายกับการใช้อุปกรณ์การสอนอื่นๆ ถึงแม้วิทยุจะมีเฉพาะเสียง แต่ถ้าครูผู้สอนรู้จักวิธีการที่ถูกต้อง เช่น รู้จักเร้าใจนักเรียนให้สนใจในรายการวิทยุโรงเรียน ทั้งนี้จะต้องมีการศึกษา "คู่มือครู" และเตรียมการสอนล่วงหน้า ตลอดจนการร่วมมือแก้ปัญหาและข้อบกพร่องต่างๆ เช่น การรายงานผลการรับฟัง สิ่งที่สำคัญนั้นครูจะต้องระลึกเสมอว่าวิทยุโรงเรียนเป็นเพียงประกอบการสอนของครูเท่านั้น

วิธีการสอนที่คั่นครุ่ย่อมจะต้องมีการเตรียมการสอน แม้ครูผู้สอนจะมีความชำนาญอยู่แล้วก็ตาม ฉะนั้นการสอนตามรายการวิทยุโรงเรียนจะต้องอาศัยการเตรียมงานของครู เพื่อให้ครูได้รับความสะดวกในการสอนวิทยุโรงเรียนทุกครั้ง

หลักการเรียนการสอนโดยวิธีวิทยุโรงเรียน

ในการเรียนการสอนโดยวิธีวิทยุโรงเรียนนั้น อาจแบ่งออกได้เป็น ๓ ระยะด้วยกันคือ ระยะก่อนการรับฟัง ขณะฟังรายการ และ ภายหลังจากการฟัง ก็มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ก. ก่อนรับฟังรายการ

๑. เตรียมตัวครู ครูจะต้องเลือกรายการจากตารางออกอากาศที่ได้รับ โดยพยายามเลือกหัวข้อที่จะสอน ดูเวลาที่จะต้องใช้ในการฟัง จักเวลาสอนให้ตรงกับเวลาออกอากาศ เกี่ยวกับการฟัง ถ้าไม่สามารถฟังตามตารางที่กำหนดได้ ก็อาจจะบันทึกเทปไว้สอนคราวหลังได้ ครูควรจะต้องศึกษาคู่มือครู วิธีการสอน และเนื้อเรื่องย่อของรายการให้เข้าใจแจ่มแจ้ง กำหนดเวลาที่จะเข้าสูบทเรียนทั้งก่อนรายการและกิจกรรมที่จะทำภายหลังรายการจบแล้ว ซึ่งในคู่มือครูก็จะมีข้อแนะนำไว้แล้ว ถ้าคู่มือครูไม่มี ครูก็ต้องคิดเอาเอง

๒. เตรียมห้องเรียน โดยตรวจสอบปลั๊กสำหรับใช้กับวิทยุให้เรียบร้อย ดูว่ายังอยู่ในสภาพที่ดีหรือไม่ ตำแหน่งของโต๊ะที่วางวิทยุ การจัดที่นั่งควรจัดเป็นรูปครึ่งวงกลม วงกลม หรือ รูปตัวยู ทุกระบบระบายอากาศภายในห้องเรียน แสงสว่าง ตลอดจนเตรียมวัสดุที่จะใช้ประกอบการเรียนมาใช้ หรือติดตั้งให้เรียบร้อย

๓. เตรียมนักเรียน ครูอาจให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้ามาก่อน ในเรื่องที่จะสอนด้วยวิทยุโรงเรียน อธิบายเหตุผลที่จะต้องใช้วิทยุเป็นอุปกรณ์การสอน นอกประโยชน์ที่จะได้รับ อธิบายวิธีการฟังที่ดี เช่น การเงยและไม่ดูเกินไปมา จักข้อสงสัยไว้สอบถามครูเมื่อจบรายการแล้ว ครูบอกหัวข้อที่จะฟัง เขียนคำศัพท์ ตัวละคร หรือชื่อต่างๆ ที่ได้ยินจากวิทยุบนกระดานดำ หรืออาจเขียนคำถามที่จะให้นักเรียนหาคำตอบจากการฟังวิทยุ

ข. ขณะฟังรายการ

ครูควรเปิดวิทยุให้เสียงได้ยินชัดเจนนับว่าห้อง แต่ไม่ดังจนเกินไป ครูต้องฟังรายการร่วมกับเด็กด้วย พยายามสังเกตพฤติกรรมและความสนใจของนักเรียน ครูอาจใช้อุปกรณ์บางอย่างประกอบตามคำสั่งจากวิทยุโรงเรียน แต่ไม่ควรรบกวนการฟังของนักเรียน ครูไม่ควรให้นักเรียนจดบันทึกระหว่างฟังรายการ เพราะนักเรียนยังเขียนหนังสือได้ช้า จะ

ทำให้เสียเวลาในการฟัง ครูไม่ควรชักจูงหนะในการฟังโดยทุกชั้นมา ถ้าขณะฟังมีเสียงรบกวนจากภายนอก ครูควรเปิดเครื่องรับให้ดังขึ้น หรือไม่ก็ปิดเครื่องรับแล้วสอนแทน หรือเลื่อนไปฟังรายการที่ออกช้า หรืออาจจะบันทึกเทปรายการที่ออกช้าแล้วนำมาเปิดให้นักเรียนฟังในโอกาสต่อไป

ในเมทเรียมภาษาอังกฤษ ถ้าครูอ่านคู่มือครูก่อนรับฟังแต่ละบท ก็จะทราบล่วงหน้าว่าในระหว่างการรับฟังจะต้องทำอะไรบ้าง ในระหว่างรับฟังนักเรียนจะได้ยินสัญญาณ ๒ อย่าง คือสัญญาณเกี่ยวกับสัญญาณคู่ สัญญาณเดี่ยว เป็นสัญญาณที่บอกให้นักเรียนทุกตามครูจากวิทยุ และสัญญาณคู่เป็นสัญญาณที่บอกให้นักเรียนทำตามคำสั่งครูจากวิทยุ ครูจะต้องคอยช่วยเหลือให้นักเรียนทำความเข้าใจถูกต้อง

ก. ภายหลังการรับฟัง

๑. ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นออกมาในการอภิปราย หรือให้ทำกิจกรรมตามหลังที่คู่มือครูแนะนำ
๒. ใช้วัสดุอุปกรณ์อื่นๆ ช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจในเมทเรียมมากยิ่งขึ้น
๓. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียน
๔. ให้นักเรียนตอบคำถามที่ครูเขียนไว้บนกระดานดำ

รูปแบบของการจัดทบทเรียนของวิทยุโรงเรียนในปัจจุบัน

รูปแบบของการจัดทบทเรียนของวิทยุโรงเรียนในปัจจุบัน อาจจำแนกคร่าวๆ ได้เป็น ๒ แบบ คือ

๑. การใช้วิทยุเพื่อสอนโดยตรง เช่นการใช้วิทยุเพื่อสอนวิชาคณิตศาสตร์ตามโครงการทดลองสอนวิชาทักษะต่างๆ ทางวิทยุ ซึ่งทดลองใช้วิทยุสอนทั้งวิชาคณิตศาสตร์ และภาษาไทยในระดับประถมศึกษา การใช้วิทยุแบบนี้เปิดโอกาสให้ครูได้สังเกตการเรียนของนักเรียนได้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น แต่บทบาทของครูในการสอนจริงจะลดลง

๒. การใช้วิทยุเพื่อเสริมหลักสูตร การใช้วิทยุแบบนี้ให้เสริมภาพแก่ครูในการเลือก
ใช้รายการต่างๆ เพื่อช่วยในการเรียนการสอนเป็นไปตามที่ครูเห็นว่าจำเป็นและเหมาะสม
รายการ เช่นนี้จะช่วยในกรณีที่ครูไม่ถนัด แต่จะไม่สอนวิชานั้นแทนครู เช่นในการใช้แบบแรก

ลักษณะการ เสนอรายการทั่วไป

รูปแบบของรายการมีทั้งการใช้วิทยุเพื่อสอนโดยตรงและเสริมหลักสูตร ระยะ
เวลาแต่ละรายการประมาณ ๒๕ - ๓๐ นาที นอกจากนี้มีเอกสารคู่มือครู คำบรรยายชั่วโมง
ครูประกอบการฟังรายการ

รายการวิทยุโรงเรียนเป็นรายการที่สัมพันธ์กับหลักสูตรใหม่ของกระทรวงศึกษา-
ธิการ และจะมุ่งส่งเสริมการเผยแพร่หลักสูตรใหม่ ซึ่งจะช่วยในการปรับปรุงกระบวนการเรียน
การสอนในโรงเรียน ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรใหม่ เมื่อมีการปรับปรุงหลักสูตร
คราวต่อไป วิทยุโรงเรียนก็จะเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนตามหลักสูตร

การผลิตรายการวิทยุโรงเรียน

ได้มีการจัดทำหัตถกระจายเสียง คู่มือครู คู่มือนักเรียน และภาพอุปกรณ์การ
สอนประกอบการรายการ ในการจัดทำหัตถกระจายเสียงและคู่มือครู สำหรับทั้ง ๓ วิชาทั้งกล่าว
กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งอนุกรรมการจัดทำเรียนขึ้น ๓ คณะ แต่ละคณะประกอบด้วย
เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชา ศึกษาพิเศษ และครูผู้ชำนาญการสอน เพื่อร่วมกันผลิตวิทยุ
กระจายเสียง คู่มือครู และภาพอุปกรณ์การสอน คู่มือครูนั้นได้จัดทำพิมพ์วิซาละเล่มเป็นราย
ปี สำหรับแจกจ่ายให้ครูผู้ใช้วิทยุโรงเรียนได้ศึกษาเตรียมการสอนก่อนถึงวันฟังรายการ

สำหรับคู่มือนักเรียนที่ประกอบรายการฟังรายการ ได้เคยทดลองจัดทำพิมพ์ออกมา
โดยใช้ชื่อว่า "คู่มือนักเรียนวิชาสังคมศึกษาและชีวิตคนตรี" ปรากฏว่าคู่มือคู่นี้ประกอบการ
ฟังรายการวิทยุโรงเรียนได้ผลดีขึ้น แต่การจัดทำคู่มือนักเรียนเช่นว่านี้ มีอุปสรรคในเรื่อง
งบประมาณ ซึ่งมีจำกัดและไม่สามารถจัดทำแจกจ่ายแก่เด็กนักเรียนได้อย่างทั่วถึง ดังนั้น
ท้ายเหตุนี้จึงยัง ไม่มีการจัดทำคู่มือนักเรียนไว้ในโครงการประจำ

นอกจากคู่มือครูประจำภาคเรียนแล้ว ยังได้พิมพ์เอกสารเกี่ยวกับความรู้เรื่อง

วิทยุโรงเรียน และการใช้วิทยุโรงเรียนแจกจ่ายแก่ครูเพิ่มเติมด้วย

วิชาที่ออกอากาศในวิทยุโรงเรียนปัจจุบัน

วิชาที่ออกอากาศในวิทยุโรงเรียนเมื่ออยู่ ๔ รายการด้วยกันคือ

๑. ชุดประสบการณ์ชีวิต - ภาษาไทย โดยมีการออกอากาศ ๓ ละครคือ ละครปีที่ ๑ - ๓ ออกอากาศละครละ ๓๒ บทเรียนตอนี่ ความยาวบทเรียนละ ๑๕ นาที แยกเป็นบทเรียนประสบการณ์ชีวิต ๑๖ บทเรียน บทเรียนภาษาไทย ๑๖ บทเรียน รวมออกอากาศ ๔๖ บทเรียน สำหรับเพื่อออกอากาศตามสถานีต่างๆ รวม ๒๑ สถานี

๒. สังคมศึกษา - ภาษาไทย ออกอากาศ ๓ ละครคือ ละครปีที่ ๔ - ๖ ออกอากาศละครละ ๓๒ บทเรียนตอนี่ ความยาวบทเรียนละ ๑๕ นาที โดยแยกเป็นบทเรียน สังคมศึกษา ๑๖ บทเรียน สำหรับเพื่อออกอากาศสถานีต่างๆ ๒๑ สถานี

๓. ดนตรีและนาฏศิลป์ ออกอากาศ ๖ ละคร คือละครปีที่ ๑ - ๖ ออกอากาศละครละ ๑๖ บทเรียนตอนี่ ความยาวบทเรียนละ ๒๐ นาที รวมออกอากาศ ๙๖ บทเรียน สำหรับเพื่อออกอากาศสถานีต่างๆ ๒๑ สถานี

๔. ภาษาอังกฤษ ออกอากาศ ๘ ละคร คือ ละครปีที่ ๕ - ๖ มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.ศ. ๑, ๒, ๓) และมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ. ๔, ๕) ออกอากาศละครละ ๓๒ บทเรียน ความยาวบทเรียนละ ๒๐ นาที รวมออกอากาศ ๒๕๖ บทเรียน

รวมรายการที่ออกอากาศทุกวิชา ๖๐๔ บทเรียน สำหรับการออกอากาศบทเรียนต่างๆ ใ้จัดออกอากาศทางสถานีวิทยุศึกษา กรุงเทพฯ ขนาดความถี่ ๑,๙๘ กิโลเฮิรตซ์ ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ตามจังหวัดต่างๆ รวม ๙๙ สถานี และ สถานีวิทยุ กวส. ๒ จังหวัดแพร่, สถานีวิทยุกระจายเสียง ๔๐๙ จังหวัดสกลนคร รวมออกอากาศทั้งสิ้น ๒๒ สถานี

ปัญหาการบริการวิทยุโรงเรียน

งานของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษามีอุปสรรคหลายประการที่ทำให้งานไม่พัฒนา

เท่าที่ควร ปัญหาที่สำคัญก็คือการขาดแคลนอุปกรณ์ต่างๆ สำหรับงานของหลายๆ วิชา และใน
ด้านการจัดการวิทยุโรงเรียน คลื่นส่งของสถานีรับฟังก็ยังไม่ชัดเจน และห้องบันทึกเสียงยัง
ไม่มีอุปกรณ์ครบครันและไม่ไฉนมาตรฐาน

ปัญหาดังกล่าวนี้เป็นอุปสรรคสำหรับการทำงานของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา
โดยเฉพาะงานด้านวิทยุโรงเรียน ซึ่งเป็นการสอนโดยตรงจากวิทยุห้องเรียนทั่วทั้งประเทศ
ซึ่งต้องการคลื่นส่งที่สามารถรับฟังได้ชัดเจน

วิธีการแก้ปัญหาของวิทยุโรงเรียน

รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา จึง
ได้พยายามหาเงินสนับสนุนจากแหล่งต่างๆ มาเพื่อใช้ในการดังกล่าว จนกระทั่งเมื่อวันที่ ๒๔
มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๒ ธนาคารโลกก็ตกลงให้เงินยืมแก่รัฐบาลไทยจำนวน ๑๔ ล้านเหรียญ
สหรัฐ เพื่อใช้ในการพัฒนาการศึกษาตามโครงการต่างๆ รวม ๕ โครงการ ซึ่งโครงการ
พัฒนาวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาก็เป็นโครงการหนึ่งด้วย โครงการนี้ประกอบด้วยโครง
การศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาและโครงการพัฒนาเครือข่ายที่ ๒ ของกรมประชาสัมพันธ์
ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องกัน งานวิทยุโรงเรียนก็เป็นส่วนสำคัญในโครงการนี้ด้วย ซึ่งทำให้สา
มารถจัดปัญหาทั้งด้านการรับฟัง ปัญหาเกี่ยวกับเอกสารประกอบการรับฟังและเครื่องรับฟัง
ได้หมด

แนวโน้มนโยบายของโครงการพัฒนาวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา

โครงการนี้แบ่งออกได้เป็น ๒ ส่วน ส่วนแรกกรมประชาสัมพันธ์จะใช้งบประมาณ
ที่ได้ในกรณีเชื่อมเครือข่ายวิทยุกระจายเสียง ๑๑ สถานี ซึ่งเครือข่ายที่ว่านี้เรียกว่า "เครือ
ข่าย ๒" เป็นเครือข่ายที่จะออกรายการเพื่อการศึกษาโดยตรง และจะออกรายการเพื่อการ
ศึกษารวันละ ๑๔ ชั่วโมง รายการวิทยุโรงเรียนจะใช้เครือข่ายนี้ออกอากาศ ทั้งวันจันทร์
ถึง วันศุกร์ วันละ ๕ ชั่วโมง โครงการที่ ๒ นั้น ตามเงินที่ได้รับจำนวน ๒๖๑ ล้านบาท
จะก่อสร้างอาคารศูนย์ใหม่ รวมทั้งอุปกรณ์ต่างๆ ในการจัดการวิทยุใหม่ทั้งหมด อาคารใหม่
นี้จะสร้างขึ้นที่บริเวณโรงเรียนสันติราษฎร์ ภายในอาคารจะมีส่วนต่างๆ ดังนี้

๑. ห้องสำหรับผลิตรายการวิทยุ ๕ ห้อง
๒. สถานที่ทำงานที่กว้างขวางสำหรับทุกๆ ฝ่าย
๓. หน่วยให้บริการทางด้านการผลิต
๔. ห้องผลิตวัสดุสื่อการเรียนการสอน
๕. ห้องสมุดสื่อการเรียนการสอนทุกชนิด

ขณะนี้การก่อสร้างอาคารกำลังอยู่ในระหว่างการดำเนินการ คาดว่าจะเสร็จในปี พ.ศ. ๒๕๒๖

การประเมินผลวิทยุโรงเรียน

ได้ดำเนินการประเมินผลงานวิทยุโรงเรียนด้วยวิธีการต่างๆ โดยใช้แบบสอบถามซึ่งเรียกว่า แบบ สด. ๑ ส่งไปให้ครูผู้ใช้วิทยุโรงเรียนในชายทะเลตอน เมื่อเริ่มโครงการวิทยุโรงเรียน การกรอกแบบสอบถามภายหลังการรับฟังรายการทุกรายการ นอกจากแบบ สด. ๑ แล้ว ยังได้ใช้แบบสอบถามอีกชนิดหนึ่ง เรียกว่า แบบ สด. ๒ ให้เจ้าหน้าที่วิทยุโรงเรียนประจำจังหวัด กรอกรายการทุกเดือนระหว่างปีภาคเรียน

ผลของการสำรวจการรับฟังรายการวิทยุโรงเรียน

เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ กระทรวงศึกษาธิการได้สำรวจสภาพการรับฟังวิทยุโรงเรียน โดยส่งแบบสอบถามไปให้โรงเรียนในทุกสังกัดทั่วประเทศ ได้รับแบบสอบถามส่งกลับคืนมา ๑๔,๒๔๔ โรงเรียน โรงเรียนต่างๆ เหล่านี้ได้นำเสนอความคิดเห็นและความต้องการที่จะใช้วิทยุโรงเรียนเป็นสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนร้อยละ ๔๑.๔๔ ไม่ต้องการใช้ร้อยละ ๒.๔๔ เหตุผลของการที่โรงเรียนต้องการใช้ก็คือ วิทยุโรงเรียนจะช่วยให้การเรียนของนักเรียนดีขึ้น และนักเรียนจะสนใจในการเรียนมากขึ้น

สรุปปัญหาของการรับฟังรายการวิทยุโรงเรียน

๑. เวลารับฟัง ฟังไม่ค่อยชัด
๒. การรับฟัง ถ้าครูไม่สามารถตีความหมายในการรับฟังได้ มักจะมีปัญหาในขณะที่นักเรียนกำลังฟังรายการอยู่

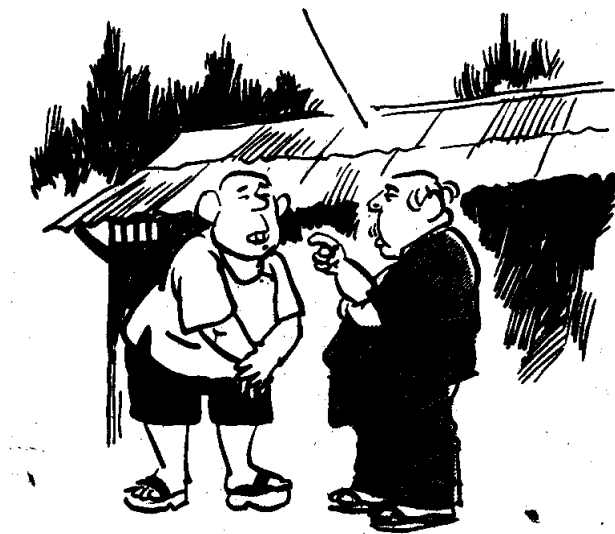
๓. รายการของวิทยุโรงเรียนยังไม่ค่อยได้รับความสนใจจากครูผู้สอนมากนัก

ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา

๑. สำหรับการรับฟังรายการที่ฟังไม่ค่อยชัด ได้มีแนวโน้มที่จะมีการพัฒนาวิทยุกระจายเสียง โดยให้วิทยุกระจายเสียงในเครือข่าย ๒ ได้มีส่วนช่วยเหลือวิทยุโรงเรียน

๒. ก่อนรับฟังรายการ ครูผู้สอนควรจะได้ศึกษานทวิทยุโรงเรียนให้ละเอียดเสียก่อน

๓. ในการรับฟังของครู ควรได้ผ่านการอบรมในการใช้วิทยุโรงเรียนให้มากพอเสียก่อน

วิทยุการศึกษาสามารถช่วยส่งเสริมความรู้ในอาชีพให้ได้มากขึ้น

วิบูลยการศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นมหาวิทยาลัย "ตลาดวิชา" คือมุ่งส่งเสริมให้บุคคลโดยทั่วไปที่อยู่ในเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยจะสามารถรับเข้าเป็นนักศึกษาได้ มหาวิทยาลัยแห่งนี้ได้เริ่มเปิดทำการสอนเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ และนับวันก็ได้รับความนิยมและความสำคัญ

สาเหตุที่ตองนำเอาวิบูลยการศึกษามาใช้

เนื่องจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงมีนักศึกษาเป็นจำนวนมาก แต่มหาวิทยาลัยประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนงบประมาณ เนื้อที่ที่จะขยายอาคารสถานที่ซึ่งจะใช้ในการเรียนการสอน โดยไม่มีทางที่จะแก้ไขได้ในขณะนั้น เนื่องจากนักศึกษานิยมมาเรียนสม่ำเสมออยู่ทุกวันมีจำนวนหลายหมื่นคน เป็นเหตุให้อาคารสถานที่ของมหาวิทยาลัยที่มีอยู่ไม่เพียงพอที่จะใช้ในการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาเก่าและนักศึกษาใหม่ในปีการศึกษา ๒๕๒๐ ตลอดจนการดำเนินการในลักษณะมหาวิทยาลัยตลาดวิชาซึ่งรับนักศึกษาโดยไม่จำกัดจำนวน และในขณะนั้นทางกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายขยายชั้นเรียนและเปลี่ยนแปลงนโยบายเกี่ยวกับการวัดผลการศึกษา เป็นเหตุให้จำนวนนักศึกษาที่จบชั้นประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย มาสมัครเข้าเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นจำนวนมาก เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอันเร่งด่วนในครั้งนั้น ทางมหาวิทยาลัยจึงลงมติให้มหาวิทยาลัยปิดชั้นเรียนปีที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๒๐ กล่าวคือให้มีการจัดให้มีการลงทะเบียนเรียน มีการสอน แต่ไม่มีการบรรยายในชั้นเรียนตามปกติ และทางมหาวิทยาลัยได้ตกลงหลักการให้กรมประชาสัมพันธ์เป็นผู้จัดเวลาในการออกอากาศการสอนทางวิทยุกระจายเสียงให้แก่มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตั้งแต่วันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ โดยจัดเวลาออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยรายการ ๒ วันละ ๕ ชั่วโมง และทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในต่างจังหวัดอีก ๒๗ สถานี วันละ ๑ ชั่วโมง และในวันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๐ กรมประชาสัมพันธ์ได้มีหนังสือแจ้งให้มหาวิทยาลัยรามคำแหงทราบว่า จะจัดให้ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยรายการ ๒ ความถี่ ๔๕๐ กิโลเฮิรตซ์ (ในขณะนั้น) ในระบบ เอ-เอ็ม. ทุก

วันจันทร์ - วันอาทิตย์ เริ่มออกอากาศตั้งแต่วันที่ ๑ - ๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๐

หลังจากนั้น ในวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๔ จึงได้เริ่มบรรยายตามตารางสอน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยรามคำแหงสามารถจัดบรรยายสรุปทางสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย รายการ ๒ ได้ความทั้ง ๑๗ กระบวนวิชา โดยกำหนดบรรยายกระบวนวิชาละ ๔ ครั้ง ครั้งละ ๓๐ นาที และยังสามารถนำเทปบันทึกเสียงมาเปิดทบทวนได้อีกครั้งหนึ่ง และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในต่างจังหวัด ๒๗ สถานี ทางมหาวิทยาลัยสามารถจัดบรรยายสรุปได้อีก ๒๔ กระบวนวิชา

ก่อนที่ทางคณะกรรมการจะอนุมัติให้ใช้สถานีของกรมประชาสัมพันธ์ดำเนินการบรรยายทางวิทยุนั้น ทางมหาวิทยาลัยได้ส่งตัวแทนไปขอเวลาออกอากาศจากสถานีวิทยุกระทรวงศึกษาธิการ สถานีวิทยุยานเกราะ และ สถานีวิทยุ ๑ ๒๗ ทั้งนี้ในวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยรามคำแหงจึงได้มีหนังสือของความอนุเคราะห์ออกอากาศรายการบรรยายสรุปวิชาต่างๆ ต่อมาในวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๒๐ ทางกรมวิชาการได้แจ้งให้ทราบว่ากระทรวงศึกษาธิการเห็นว่าเนื่องจากคณะกรรมการได้อนุมัติให้กรมประชาสัมพันธ์ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยรามคำแหงในการส่งกระจายเสียงคำบรรยายดังกล่าวแล้ว ประกอบกับกระทรวงศึกษาธิการ มีโครงการที่จะให้กรมวิชาการเพิ่มเวลาส่งกระจายเสียงของสถานีวิทยุศึกษา โดยจัดรายการเพื่อการศึกษาประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึงยิ่งขึ้น จึงไม่อาจจัดเวลาให้แก่ทางมหาวิทยาลัยรามคำแหงตามที่ขอไม่ได้ ส่วนทางสถานีวิทยุยานเกราะที่มีการติดต่อในระยะแรกนั้นเรื่องก็เงียบหายไป สถานีวิทยุ ๑ ๒๗ ได้มีการติดต่อควยวจา ผลปรากฏว่าสถานีอนุญาตให้ออกอากาศทางสถานีวิทยุ ๑ ๒๗ ๑๐๐๐ กิโลเฮิรตซ์ (ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นความถี่ ๙๒.๕ กิโลเฮิรตซ์) ทุกวันจันทร์ - วันศุกร์ เวลา ๒๐.๓๐ - ๒๒.๐๐ น. และมหาวิทยาลัยได้รับแจ้งจากสถานีขอเปลี่ยนแปลงเวลาออกอากาศมาเป็นเวลา ๑๗.๓๐ - ๑๘.๐๐ น. และทางสถานีวิทยุ ๑ ๒๗ ๑๔๐๐ กิโลเฮิรตซ์ ทุกวันเสาร์ - อาทิตย์ เวลา ๒๑.๓๐ - ๒๓.๐๐ น. และตั้งแต่วันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๒๔ ได้เปลี่ยนมาออกอากาศเพียงความถี่เดียวคือ ความถี่ ๑๔๐๐ กิโลเฮิรตซ์ ทุกวันเวลา ๒๑.๐๐ - ๒๒.๐๐ น. ส่วนทางกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม(พลเรือเอก สงัด ชลออยู่) ได้สั่งให้กองทัพบกพิจารณาหลักเกณฑ์สนับสนุน

สนุนอรรถบรรยายวิชาการศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ต่อมาในวันที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ ทางกองทัพบกได้มีหนังสือเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมว่า กองทัพบกได้พิจารณาในหลักการแล้วไม่ขัดข้องที่จะให้การสนับสนุนมหามหาวิทยาลัยของรัฐ ในการบรรยายวิชาการต่างๆ ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงของกองทัพบก ในชั้นต้นนั้นสมควรให้ใช้สถานีวิทยุ ๖๒๑. ในสังกัดกรมการสื่อสารรวม ๑๔ สถานี ซึ่งมีที่ตั้งกระจายอยู่ทั่วประเทศ

ต่อมาทางมหาวิทยาลัยรามคำแหงได้มอบหมายให้ ศาสตราจารย์ คุณหญิงจินตนา ยศสุนทร เป็นผู้ประสานงานโดยตรงกับเจ้ากรมการสื่อสารในรายละเอียด สรุปได้ว่ากรมการสื่อสารฯ ได้จัดให้วันละ ๒ ชั่วโมง (เวลา ๒๒.๐๐ - ๒๔.๐๐ น.) ทุกวันทั้ง ๑๔ สถานี โดยในภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยรามคำแหงในระยะแรกใช้เวลาเพียงวันละ ๑ ชั่วโมง ต่อมาจึงใช้เวลาครบ ๒ ชั่วโมง

ในวันที่ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๑ มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้ขอเพิ่มเวลาออกอากาศของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยรายการ ๒ อีกวันละ ๔ ชั่วโมง รวมเป็น ๑๐ ชั่วโมงคือ ภาคเช้า ๐๖.๐๐ - ๗.๐๐ น. และ ๐๘.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ส่วนภาคค่ำและเย็น ๑๘.๐๐ - ๑๙.๐๐ น. และ ภาคค่ำ ๒๑.๐๐ - ๒๒.๐๐ น. มหาวิทยาลัยซึ่งได้จัดกระบวนการวิชาปีที่ ๒, ๓ และ ๔ บรรยายทางวิทยุเพิ่มขึ้นอีก ๗๐ กระบวนวิชา

๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๒๑ ได้มีการเปลี่ยนแปลงผ่านความถี่กลางใหม่หมด สถานีวิทยุที่ออกอากาศรายการของมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำเป็นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน สถานีหลักที่ออกอากาศคือสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยรายการ ๒ ได้เปลี่ยนความถี่จาก ๔๕๐ มาเป็น ๔๔๖ กิโลเฮิรตซ์

๒๔ มกราคม ๒๕๒๒ ได้รับเวลาเพิ่มอีก ๑ สถานี คือสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดพัทลุง รวมเป็นทั้งหมด ๔๕ สถานี ต่อมา กบว. ได้กำหนดให้ทุกสถานี จะต้องถ่ายทอดรายการเพื่อแผ่นดินไทยในเวลา ๑๘.๐๐ - ๑๘.๒๐ น. สถานีจึงได้นำรายการของมหาวิทยาลัยรามคำแหงไปออกในเวลา ๑๘.๓๐ น. ต่อมาภายหลังสถานีได้ขยายเวลานี้และได้นำไปออกในช่วงเวลา ๑๑.๐๐ - ๑๑.๓๐ น. เพิ่มขึ้น

รูปแบบของการจัดรายการวิทยุการศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

การจัดรายการวิทยุกระจายเสียงของมหาวิทยาลัยรามคำแหง แบ่งออกเป็น ๒ รูปแบบใหญ่ๆ คือ

๑. รายการบรรยายสรุปกระบวนการวิชาต่างๆ มีลักษณะเป็นการสรุปคำบรรยายทางวิชาการ ซึ่งเป็นพื้นฐานการศึกษาที่บังคับสำหรับนักศึกษาใหม่ เป็นวิชาพื้นฐานความรู้ และมีนักศึกษาลงทะเบียนเป็นจำนวนมาก เป็นวิชาที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนโดยทั่วไป และเป็นวิชาต่างๆ จากทุกคณะในมหาวิทยาลัยรามคำแหง

๒. รายการสารคดีเพื่อบริการชุมชน มีลักษณะเป็นรายการเพื่อเสนอความรู้ทั่วไปแก่ประชาชน รวมทั้งเป็นสื่อในการแจ้งข่าวการศึกษา หรือกิจกรรมอื่นๆ ภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งมีลักษณะเป็นการบริการชุมชนซึ่งจัดเป็นการเชื่อมมวลชนเพื่อการศึกษาอันกระฉับ

ลักษณะการดำเนินรายการเพื่อการเรียนการสอน

ได้มีการเชิญอาจารย์ผู้สอนมาทำการบรรยายสรุป โดยใช้เวลาในการดำเนินรายการวิทยุแต่ละ ครั้ง ครั้งละ ๒๕ ถึง ๓๐ นาที โดยทำการบันทึกลงในเทปที่ห้องบันทึกเสียงของมหาวิทยาลัย หลังจากนั้นถ้าหากจะต้องส่งไปหลายสถานีก็จะนำเทปต้นฉบับมาส่งต่อในเทปอื่นๆ หลังจากนั้นทางฝ่ายวิทยุจึงจะส่งเทปนั้นๆ ไปยังสถานีวิทยุกระจายเสียงทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด อย่างน้อยล่วงหน้า ๑ สัปดาห์ หลังจากนั้นก็จะทำหน้าที่ของทางสถานีที่จะนำเทปดังกล่าวเปิดในช่วงเวลาที่ตกลงกัน

นักศึกษาแต่ละคนก็จะดูว่าวิชาใดจะออกอากาศที่สถานีไหนและเวลาใด ก็จากเอกสารที่ทางมหาวิทยาลัยพิมพ์ออกมาเผยแพร่

ปัญหาของฝ่ายวิทยุศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

จากการส่งแบบสอบถาม จากการคุยกับเจ้าหน้าที่ของฝ่ายวิทยุ ของทางมหาวิทยาลัย และ ทางสถานีวิทยุ ตลอดจนอาจารย์ และ นักศึกษาผู้รับฟัง พอสรุปปัญหาได้ดังต่อไปนี้

๑. ปัญหาเกี่ยวกับบริหารงาน หัวหน้าที่หลายๆ อย่างทำให้ไม่ค่อยเป็นผลดี
ต่อการปฏิบัติงาน

๒. งบประมาณไม่ค่อยเพียงพอในการดำเนินงาน
๓. ลักษณะของฝ่ายวิทยุโทรทัศน์ ไม่ได้จัดเป็นหน่วยงานที่ถูกต้อง
๔. ม้วนเทปที่ใช้เสื่อมคุณภาพ และอาจารย์เจ้าของวิชาไม่ค่อยมาแก้ไข
๕. สถานีตามทางจังหวัดไม่ค่อยส่งม้วนเทปกลับมา ทำให้จำนวนม้วนเทปที่มีอยู่
ไม่เพียงพอกับการหมุนเวียนใช้
๖. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานมีจำนวนน้อยเกินไปต่อปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย

ข้อเสนอแนะที่จะใช้ในการแก้ไขปัญหา

๑. ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอกับความต้องการ
๒. ควรจัดตามบุคลากรเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่มีความรู้ทางด้านโสตทัศนศึกษา
ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากต่อปริมาณงานที่มากมาย
๓. ควรจัดตั้ง หน่วยงานทางด้านวิทยุและโทรทัศน์โดยตรง

ปัญหาเกี่ยวกับการรับฟังการบรรยายสรุปวิชาการทางวิทยุการศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

ปัญหาต่างๆ พอสรุปเป็นข้อๆ ได้ดังต่อไปนี้

๑. การเตรียมตัวเพื่อฟังการบรรยายสรุป นักศึกษามักไม่ได้อ่านตำรามาล่วงหน้า โดยเข้าใจว่าอาจารย์จะท่องบรรยายเหมือนที่มหาวิทยาลัย เมื่ออาจารย์บรรยายเร็วและข้ามบางตอนไป ทำให้ไม่เข้าใจเนื้อหา ควรมีการคู่มือรับฟังรายการและแนะนำกิจกรรมต่างๆ
๒. การสรุปคำบรรยาย มีลักษณะเป็นคำบรรยายสั้นๆ ของอาจารย์เพียงคนเดียวทำให้หน้าเบื่อหน่าย ควรจัดเป็นรูปอื่นๆ บ้างในรูปของการสนทนา เช่น การอภิปราย
สาระละคร หรือ เป็นแบบการบรรยายประกอบคำสัมภาษณ์ เพื่อจะได้ไม่ทำให้เกิดการเบื่อ
หน่ายในการรับฟัง
๓. การรับฟังไม่ชัดเจนและนักศึกษามบางคนไม่มีเครื่องรับฟัง ควรแก้ไขที่ตัวนัก-
ศึกษา และ ทางสถานีต่างๆ ตลอดจนปรับปรุงเนื้อหาในม้วนเทปที่ใช้มานานๆ

วิบูลยการศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ความเป็นมาของการจัดตั้งมหาวิทยาลัยฯ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเกิดขึ้นมาเพราะความจำเป็นในสถานที่เรียน ในปี ๒๕๑๔ โดยทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐได้คำพิที่จะตั้งมหาวิทยาลัยสุโขทัยให้อยู่ในรูปของมหาวิทยาลัยเปิดหรือทศาคีวิชา ในปี ๒๕๒๐ คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้ขอมให้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสุโขทัยขึ้น และในปี ๒๕๒๑ จึงได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสุโขทัยขึ้น

สำหรับการบริหารงานของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีลักษณะต่างไปจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ถึงแม้ว่ามหาวิทยาลัยทั้งสองจะเป็นมหาวิทยาลัยเปิดหรือทศาคีวิชาด้วยกัน ตรงที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชไม่มีชั้นเรียน ไม่จำเป็นต้องใช้สถานที่เรียน ไม่มีการจัดการศึกษาในระบบทางไกล ด้านนักศึกษาต้องการจะศึกษอกับมหาวิทยาลัยจะต้องศึกษาทางไปรษณีย์ ทั้งการลงทะเบียนวิชาเรียน และ งานปฏิบัติในแต่ละวิชา เฉพาะช่วงเวลาสอบเท่านั้นจึงจะมีการจัดสถานที่สอบ ฉะนั้นการเรียนในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชจึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ระบบการสื่อสารมวลชนเป็นอย่างมาก

หลักการและเหตุผลในการจัดตั้งวิทยุการศึกษา ฯ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชถือว่ารายการวิทยุเพื่อการสอน เป็นสื่อการศึกษาที่มีความจำเป็นในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ เพื่อให้นักศึกษาสามารถเล่าเรียนได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการศึกษาด้วยสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ อันได้แก่ตำราแบบเรียน ซึ่งเป็นสื่อหลักเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอในการถ่ายทอดแนวคิดหรือมโนทัศน์ให้แก่ นักศึกษาได้ชัดเจนพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาสาระที่มีความจำเป็นที่จะต้องแสดงอากัปกิริยา หรือกระบวนการที่แสดงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตและปัจจุบันที่แสดงให้เห็นถึงความเคลื่อนไหว รวมทั้งเนื้อหาสาระที่ต้องมีการอภิปราย หรืออภิปรายเพิ่มเติม ซึ่งรายการวิทยุจะเป็นสื่อเสริมที่มีส่วนช่วยให้การเรียนของนักศึกษามีคุณภาพสูง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชจึงเห็นควรดำเนินโครงการการใช้สื่อมวลชนประเภทวิทยุเพื่อการสอนขึ้น

รูปแบบของรายการวิทยุการศึกษา

เนื่องจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชได้จัดตั้งขึ้นภายหลังมหาวิทยาลัยรามคำแหง จึงได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงประสบอยู่ เช่น การที่อาจารย์ออกรายการวิทยุเพียงคนเดียวและมีลักษณะเหมือนการบรรยายเพียงอย่างเดียว ซึ่งบางครั้งทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย มหาวิทยาลัยสุโขทัยได้ปรับปรุงรูปแบบของการถ่ายทอดที่น่าสนใจขึ้น รูปแบบที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยจัดทำขึ้น อาจแบ่งเป็นวิธีการต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑. สารคดี โดยจัดรายการเหมือนกับสารคดีทางสถานีวิทยุกระจายเสียงโดยทั่วไป คือมีการใช้เสียงดนตรีประกอบ มีการหยุดพักเป็นช่วงๆ โดยใช้เสียงดนตรีหรือเสียงประกอบแทรกเป็นช่วงๆ ทำให้บทเรียนน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

๒. การอภิปราย โดยใช้บุคคลในวงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาที่กำลังสอนได้อภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

๓. การบรรยายประกอบสัมภาษณ์ โดยการนำเนื้อหาวิชาที่จะสอนมาวิเคราะห์บางตอนที่ใช้วิธีการสัมภาษณ์บุคคลในวงการต่างๆ จริง โดยการบันทึกเทปเอาไว้ และเมื่อนำมาเปิดก็ใช้วิธีการบรรยายประกอบ

๔. สารละคร โดยการนำเนื้อหาวิชาที่จะบรรยายมาผูกเรื่อง เป็นบทละคร โดยใช้เสียงพูดของตัวละครหลายๆ เสียง มีเสียงเพลงประกอบเป็นช่วงๆ

การผลิตรายการวิทยุการศึกษา

ในการผลิตรายการวิทยุศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชนี้ อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักเทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้ที่เคยทำงานทางด้านโสตทัศนศึกษาจากสถาบันการศึกษาอื่นๆ มาแล้วหลายคน พร้อมทั้งได้เปิดรับผู้ที่จบการศึกษาในสาขาโสตทัศนศึกษาเพิ่มเติมอีกเป็นจำนวนมาก

ในการผลิตรายการของสำนักเทคโนโลยีทางการศึกษา ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปในการเสนอรายการ ๒ ประการดังต่อไปนี้

๑. เพื่อสอนชุดวิชาต่างๆ ของมหาวิทยาลัย ให้กับนักศึกษาที่เรียนในวิชาต่างๆ ได้รับฟัง เป็นการเพิ่มเติมนอกเหนือไปจากส่วนที่อ่านจากตำราและดูจากโทรทัศน์

๒. เพื่อเป็นการบริการชุมชนในด้านความรู้ที่จำเป็นแก่ชีวิตในการทำงานของนักศึกษาและประชาชนโดยทั่วไป

ลักษณะเนื้อหาโดยทั่วไปของรายการ

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชุดวิชาที่เปิดสอน ชุดวิชาละ ๑๕ รายการ รายการละ ๒๐ นาที โดยแบ่งระยะเวลาแต่ละรายการ ๒๐ นาที สำหรับรายการเพื่อการสอน และระยะเวลา ๓๐ นาทีสำหรับการบริการชุมชน

วิธีการเสนอรายการประกอบ กับ การเสนอรายการวิทยุ นั้น ทางมหาวิทยาลัยสุโขทัยฯ ได้จัดทำเอกสาร หรือ มหิทยุประกอบการฟัง มีการจัดกลุ่มผู้ฟัง และมีเอกสารการสอนประจำวิชาประกอบด้วยทุกครั้ง

การผลิตรายการนั้นเป็นการผลิตแบบการจัดการสอนเสริม รายการแต่ละรายการจะมีการสรุปให้นักศึกษาฟังทุกครั้ง ตารางการฟังวิทยุของมหาวิทยาลัยสุโขทัยฯ นั้นทางมหาวิทยาลัยสุโขทัยฯ จะมีข่าวของทางมหาวิทยาลัย หรือที่เรียกย่อๆ ว่า " ข่าว ม.ส.ช. " โดยออกเป็นประจำทุกเดือน และจะมีการวางวิทยุและโทรทัศน์ให้มาด้วย

สำหรับการผลิตรายการของมหาวิทยาลัยสุโขทัยฯ นี้ไม่มีสถานที่พอที่จะผลิตรายการได้ จำเป็นต้องขอเช่าห้องบันทึกเสียงของ เอกชนหลายๆ แห่ง เพื่อทำการบันทึกเสียง ในขณะที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยฯ มีสถานที่ส่งออกทั้งหมด ๓๓ สถานี ส่วนใหญ่เป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงของกรมประชาสัมพันธ์ ในรูปขอความร่วมมือของส่วนราชการด้วยกันเหมือนกับมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยทางมหาวิทยาลัยสุโขทัยฯ ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยสุโขทัยฯ ได้ทำการออกอากาศในรายการ ๒ เวลา ๒๒.๐๐ ถึง ๒๓.๐๐ น. ทุกวัน และ ที่สถานีวิทยุ ๑ ปณ. ๑๐๘๔ กิโลเฮิรต์ เวลา ๑๘.๐๐ ถึง ๒๒.๐๐ น. ทุกวัน ในแต่ละรายการทางมหาวิทยาลัยฯ จะจัดส่งไปยังสถานีวิทยุในรูปของเทปบันทึกเสียงที่พร้อมจะเปิดใช้ในรายการใดทันที

แนวโน้มของรายการวิทยุศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัย

มหาวิทยาลัยได้จัดสรรงบประมาณจากรายการเพื่อการศึกษาเครือข่ายที่ ๒ ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีสถานีย่อยถ่ายทอด ๑๐ สถานี ซึ่งจะทำให้มหาวิทยาลัยสุโขทัยสามารถออกอากาศได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โครงการดังกล่าวนี้จะเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. ๒๕๒๕

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา

ปัญหาต่างๆ ที่ทางมหาวิทยาลัยประสบนั้น อาจสรุปเป็นข้อๆ ได้ดังต่อไปนี้

๑. ไม่มีห้องบันทึกเสียงที่เป็นของตนเอง ทำให้การผลิตรายการล่าช้าและต้องเสียงงบประมาณไปมาก ในการแก้ไขภายหลังจากที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยมีสถานที่แน่นอนแล้ว ควรจะก่อสร้างห้องบันทึกเสียงที่เป็นของตนเอง เพื่อที่จะได้ให้บริการและอาจารย์และนักศึกษาได้อย่างเต็มที่

๒. ในการออกอากาศยังไม่ครอบคลุมไปทุกจังหวัด ทำให้การรับฟังในบางจุดยังไม่ชัดเจนเพียงพอ วิธีการแก้ไขได้ทำไปแล้วโดยการพัฒนาวิทยุกระจายเสียง ให้วิทยุศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยฯ ได้มีส่วนออกอากาศในเครือข่าย ๒

๓. ปัญหาเรื่องบทเรียนบางครั้งผู้สอนไม่เข้าใจแบบในการเสนอรายการ จึงจำเป็นที่จะได้มีการจัดการอบรม หรือ สัมมนาคณะอาจารย์ผู้สอน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ผู้ผลิตรายการ เพื่อจะได้มีการหาข้อยุติเสียทีในเรื่องของรูปแบบของการเสนอรายการ

วิทยุการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยฯ กำลังก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง

วิทยุเพื่อการศึกษาแบบโรงเรียน

วิทยุเพื่อการศึกษาแบบโรงเรียน (Nonformal Education) เป็นการ
จัดรายการสำหรับผู้ฟังที่อยู่นอกโรงเรียน คือผู้ที่ไม่มีโอกาสไปเรียนเหมือนนักเรียนหรือนักศึกษาโดยทั่วไป ตลอดจนผู้ที่เรียนสำเร็จแล้ว จะได้หาความรู้เพิ่มเติมให้มากยิ่งขึ้น
การศึกษานอกโรงเรียนนี้เป็นการให้การศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาในระบบ และการ
ศึกษาแบบกลุ่มสนใจเฉพาะเรื่อง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการอาชีพ การพัฒนาวิถีชีวิต
และสภาวะแวดล้อม

เนื่องจากประเทศไทยได้จัดรายการเพื่อการศึกษาออกมาในหลายลักษณะ บาง
รายการจะจัดออกมาตรงๆ โดยบอกว่าเป็นรายการเพื่อการศึกษา บางรายการอาจจัดให้ความ
รู้โดยแฝงอยู่ในรายการอื่นๆ การใช้ชื่อรายการก็หลากหลายแล้วแต่ผู้จัด การที่จะวินิจฉัยด้วยตนเอง
ว่ารายการใดบ้างที่เป็นรายการเพื่อการศึกษา มีหลักในการพิจารณาคงต่อไปนี้

๑. รายการวิทยุการศึกษาที่มีลักษณะนำข่าวสาร ความรู้ ซึ่งเป็นที่ต้องการของ
สังคม ไปสู่ผู้ฟังโดยที่ผู้ฟังไม่ทราบมาก่อน หรือเคยทราบมาก่อนแต่ไม่กระจ่างชัด หลังจาก
ฟังรายการนั้นแล้ว ผู้ฟังก็ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น

๒. รายการวิทยุเพื่อการศึกษาที่มีลักษณะยกหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งที่กำลังได้รับความ
สนใจขึ้นมาอภิปราย และให้แนวทางที่กระจ่างชัด เพื่อผู้ฟังจะได้นำไปปฏิบัติเมื่อต้องการ
หรือมีโอกาส

๓. รายการวิทยุเพื่อการศึกษาที่มีลักษณะเป็นรายการที่ให้ความรู้โดยตรง ด้วย
ลักษณะรายการที่เหมาะสมกับเรื่องนั้นๆ

๔. รายการวิทยุเพื่อการศึกษาที่มีลักษณะเป็นการการอธิบายเป็นลำดับขั้น ถึง
วิธีการ ขบวนการ หรือขั้นตอนการหา การสร้าง สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ด้วยแนวทางที่ชัดเจน
ของแต่ละขั้นตอน ทำให้ผู้ฟังสามารถที่จะทำสิ่งนั้นได้เมื่อมีโอกาส

๕. รายการวิทยุศึกษาที่มีลักษณะเสนอปัญหาเกี่ยวกับการฝึกหัด พิจารณาเสริม
สร้างและปลูกฝังให้คนเรารู้จักคิดด้วยเหตุผล ไม่เชื่อง่าย มองการณ์ไกล รู้จักค้นคว้าหาความ

จริงที่เกี่ยวกับปัญหา โดยไม่มีอคติและไม่ใช้อารมณ์เป็นการกระตุ้นให้ผู้ฟังรู้จักประเมินผลอย่าง
ถูกต้องและสรุปได้อย่างมีเหตุผล

๖. รายการวิทยุเพื่อการศึกษาที่มีลักษณะชักนำโน้มน้าวให้ผู้ฟังตื่นตัวและเอาใจ
ใส่ในการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ที่ทำให้สามารถทำงานได้ดีขึ้น การงานเจริญก้าวหน้าขึ้น
และมีผลช่วยให้ส่วนรวมดีขึ้น

๗. รายการวิทยุเพื่อการศึกษาที่มีลักษณะส่งเสริมผู้ฟังในค่านต่างๆ เช่น ส่งเสริม
คุณค่าของ วัฒนธรรม จารีตประเพณี คุณธรรมและศีลธรรม ความรู้ที่จำเป็นในการดำเนิน
ชีวิต ความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบ รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม เป็นผู้มีรับผิดชอบ
รักการอ่านหนังสือวรรณกรรม รักศิลปะและชอบฟังดนตรี ตลอดจนการรักชาติ

สำหรับเนื้อหาสาระหรือวิทยากรต่างๆ มีมากมายที่ประชาชนพึงได้ศึกษาและรับรู้
ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้จัดทำรายการวิทยุกระจายเสียง เพื่อการศึกษาจะต้องพิจารณา เลือกสรรสิ่ง
ที่เป็นประโยชน์ให้มากที่สุดและกำหนดขอบเขตเนื้อหาสาระไว้ เพื่อให้มีเป้าหมายที่ประชาชน
พึงจะได้รับกระจายและหละหลวมมากเกินไป

ไม่ว่าจะเป็นใคร อายุเท่าใด อยู่ที่ไหน วิทยุการศึกษา นอกเหนือจากนี้ก็ยังสามารถส่งไปถึง

ลักษณะของรายการ เพื่อการศึกษาภายนอกโรงเรียน

เพื่อความสะดวกแก่ผู้จัดทำรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา จะขอแนะนำ ลักษณะของรายการต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ โดยจัดเป็นหมวดหมู่ได้ดังต่อไปนี้

๑. รายการส่งเสริมศิลปและวัฒนธรรม เป็นรายการที่มุ่งส่งเสริมศิลปะและ วัฒนธรรมประจำชาติทั้งในทางตรงและทางอ้อม เช่นรายการดนตรีไทย วรรณคดีไทย เพลงพื้นเมือง ฯลฯ โดยเป็นลักษณะสารคดี หรือ รายการกึ่งบันเทิงก็ได้

๒. รายการส่งเสริมศีลธรรม จรรยา และ ธรรมเนียมประเพณีต่างๆ เป็น รายการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ฟังเป็นคนดี รู้จักปฏิบัติตนให้เหมาะสมตามหลักธรรมของ ศาสนาต่างๆ การแสดงธรรมสวดนะ สรรยาทและประเพณีต่างๆ ฯลฯ

๓. รายการข่าวและวิเคราะห์ข่าว มีลักษณะเป็นการเสนอข่าว และมีการวิเคราะห์ ให้เห็นว่าภูมิหลังของข่าวเป็นอย่างไร ทำไมจึงมีข่าวออกมาเช่นนี้ เป็นการวิจารณ์ข่าวที่มี เหตุผลและน่าเชื่อถือพอสมควร

๔. รายการส่งเสริมอาชีพ โดยมุ่งที่จะให้ประชาชนมีความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับ อาชีพของตนมากยิ่งขึ้น นอกเหนือไปจากความรู้ที่จะหาได้จากสถานการศึกษา

๕. รายการสำหรับผู้พิการกลุ่มพิเศษ เช่น คนตาบอด ผู้ปกครองเด็กที่มีปัญญา หนักโหม รนพื้นเมือง ชาวเขา ฯลฯ บุคคลเหล่านี้เป็นผู้จะต้องได้รับการเอาใจใส่ เพื่อจะ ได้ไม่ทำให้เขารู้สึกว่าเขาดูกทอดทิ้ง

๖. รายการสำหรับเด็ก เป็นรายการที่ดูง่าย ๆ เพื่อให้เด็กสามารถเข้าใจได้ โดยไม่ยากนัก อาจจะเป็นในรูปแบบของนิทานที่มีคติต่างๆ เช่นนิทานอีสป เพลงสำหรับเด็ก เพื่อ ให้เด็กได้รู้จักเรื่องความจงหว่านงายๆ

๗. รายการเพื่อเกษตรกร โดยให้หลักว่าสื่อมวลชนจะต้องสนองความต้องการ ของคนกลุ่มใหญ่ สำหรับประเทศไทยนั้นจัดได้ว่าเป็นประเทศเกษตรกรรม คนส่วนใหญ่มีอาชีพ ทางด้านเกษตรกรรม เกี่ยวกับรายการทางด้านการเกษตรนั้น เพื่อให้เกษตรกรได้มีการพัฒนา วิธีการต่างๆ เช่นการคัดเลือกพันธุ์พืช การขยายพันธุ์พืช การไถพรวน และการกำจัดศัตรูพืช

๘. รายการสำหรับแม่บ้าน โดยให้หลักว่าแม่บ้านเป็นผู้ที่อยู่กับบ้าน และเป็นกลุ่มผู้พึ่งรายการวิทยุมากกว่าคนกลุ่มอื่นๆ รายการแม่บ้านได้แก่รายการทำอาหาร การเย็บปักถักร้อย การเลี้ยงดูบุตรธิดา ฯลฯ

๙. รายการเกี่ยวกับกิจกรรมของชุมชนและสาธารณชน เช่นรายการลูกเสือชาวบ้าน รายการเพื่อตำรวจและทหารทางชายแดน รายการสมาคมสงเคราะห์ต่างๆ ฯลฯ

๑๐. รายการส่งเสริมความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้ผู้ฟังได้มีความรู้เพิ่มขึ้นไปจากที่เรียนมาจากโรงเรียน ปัจจุบันความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้ขยายตัวไปอย่างไม่หยุดยั้ง และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำงานของคนเราเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการพัฒนาอาชีพที่กำลังค่าเงินอยู่ และเพื่อประคับประคองสติปัญญาให้มีความรอบรู้มากยิ่งขึ้น

๑๑. สารคดีท่องเที่ยว เพื่อให้ผู้ฟังได้รู้จักสถานที่ๆ น่าสนใจทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ได้รู้จักความเป็นมาของโบราณสถานและโบราณวัตถุในประเทศไทย จะได้เกิดความรักภูมิใจในการเป็นคนไทยและรักประเทศไทยมากยิ่งขึ้น

๑๒. รายการเกี่ยวกับสุขภาพและอนามัย โดยมุ่งให้ประชาชนโดยทั่วไปได้มีความรู้ในการรักษาสุขภาพและอนามัยของตนเอง รู้จักการกินอาหารที่เป็นประโยชน์ และปราศจากเชื้อโรค รู้จักการออกกำลังกายโดยวิธีที่ถูกต้อง รู้จักคุณค่าของการเล่นกีฬา ตลอดจนการพักผ่อนด้วยวิธีการต่างๆ

๑๓. รายการเกี่ยวกับกฎหมายสำหรับประชาชน เพื่อสอดคล้องกับข้อกำหนดที่ว่าประชาชนมีหน้าที่ที่จะต้องรู้กฎหมาย โดยจะอ้างว่าไม่รู้กฎหมายไม่ได้ กฎหมายที่ควรรู้โดยทั่วไป ได้แก่ เรื่องการแจ้งเกิด แจ้งตาย การย้ายที่อยู่อาศัย การเข้ารับราชการทหาร การเสียภาษีอากรประเภทต่างๆ การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ฯลฯ

๑๔. รายการเกี่ยวกับความเข้าใจของบ้านเมือง เพื่อให้ประชาชนจะได้รู้สภาพที่แท้จริงของประเทศชาติ เพื่อที่คนจะได้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง และสามารถให้ความร่วมมือกับทางราชการ ทั้งในด้านการป้องกันตนเองจากภัยต่างๆ และช่วยเหลือผู้อื่นในเรื่องการเผยแพร่ความคิดเห็นที่ถูกต้องให้เขาเหล่านั้นได้รับทราบ

ปัญหาของวิทยุกระจายเสียงนอกระบบโรงเรียน

ปัญหาของวิทยุกระจายเสียงนอกระบบโรงเรียนอาจกล่าวสรุปเป็นข้อๆ ได้ดังต่อไปนี้

๑. สถานีวิทยุทุกแห่งเป็นของทางราชการ ไม่เปิดโอกาสให้เอกชนได้เข้าไปจัดทำบ้าง
๒. ราชการงบประมาณช่วยเหลือในการดำเนินงานวิทยุกระจายเสียง ทำให้กองหาสปอนเซอร์เพื่อช่วยเหลือทางด้านการเงินแก่ทางสถานี
๓. สถานีวิทยุกระจายเสียงหลายๆ แห่งคำนึงถึงธุรกิจมากกว่าที่จะคำนึงถึงคุณภาพของรายการ
๔. ไม่มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน โดยเฉพาะผู้ทำเป็นรายการโดยทั่วไป ทำให้ผู้ที่ถูกไม่รัก รสนิยมไม่เหมาะสม เข้าไปเป็นผู้จัดรายการเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะมีการถ่ายทอดออกไปยังประชาชนผู้ฟังรายการโดยทั่วไป

แนวทางในการปรับปรุงการใช้วิทยุเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน

เพื่อให้งานวิทยุกระจายเสียงดีขึ้น โดยเฉพาะในด้านการให้ความรู้แก่ประชาชน สถานีวิทยุควรดำเนินการในลักษณะดังต่อไปนี้

๑. เพิ่มรายการประเภทให้ความรู้หรือสาระประโยชน์แก่ประชาชนให้มากขึ้น
การให้ความรู้แก่ประชาชนนี้ไม่จำเป็นต้องออกรายการที่เป็นรายการความรู้โดยตรงแบบรายการคำสอน เราอาจจะจัดรูปแบบของรายการที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน ขณะเดียวกันก็ให้ความบันเทิงแก่ประชาชนไปด้วย เพื่อให้ประชาชนสนใจ เช่น ความรู้ประกอบเพลง ฉะกรี่ที่เป็นคติ สารคดีประกอบเพลง รายการตอบปัญหาชิงรางวัล เกมสันทนาการตอบปัญหา ฯลฯ
๒. คำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับเป็นสิ่งสำคัญ ในการเสนอรายการเกี่ยวกับการเสนอความรู้เพื่อประชาชนนี้ ทางผู้จัดรายการหรือทางสถานีวิทยุจะต้องคำนึงถึงลักษณะของประชาชน ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญของรายการนั้นๆ ด้วยว่า เขามีความรู้ความสามารถที่จะรับฟัง หรือมีความสนใจมากน้อยเพียงใด เช่นรายการพัฒนาอาชีพ รายการ

ส่งเสริมการรักษาสุขภาพและอนามัย รายการทางด้านการเมือง เราจะต้องรู้ว่าจะได้รับ
ความสนใจของประชาชนกลุ่มใด เราจะต้องมีการวิเคราะห์ด้วยว่าประชาชนมีความรู้ความ
สามารถขนาดไหน มีความเข้าใจศัพท์ต่างๆ ที่ผู้จัดทำรายงานนำมากล่าวถึงมากนักน้อยเพียงใด
จะต้องคำนึงถึงด้วยว่ารายการนั้นๆ จะเกิดประโยชน์แก่เราเหล่านั้นมากนักน้อยเพียงใด กลุ่มค่า
กับเวลาของทางสถานีที่เสียไปหรือไม่

๓. การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ลักษณะราย
การวิทยุประกอบกรอภิปรายกลุ่มยังไม่ได้รับความสนใจนักในประเทศไทย ส่วนในประเทศ
ต่างๆ ที่เจริญแล้ว เช่น อิตาลี แคนาดา ญี่ปุ่น และ อินเดีย ประเทศเหล่านี้ได้ใช้วิทยุเป็น
สื่อในการให้ความรู้แก่ประชาชนในอีกรูปแบบหนึ่ง วิธีการก็คือไม่ว่าจะจัดทำรายการออกมาใน
รูปใดก็ตาม เช่น รายการพัฒนาชุมชน รายการเพื่อสุขภาพอนามัย รายการแนะนำอาชีพ
รายการเพื่อเกษตรกร ฯลฯ เขาก็จะดำเนินการทางวิทยุกระจายเสียงไป ในขณะที่
เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านหรือตำบลต่างๆ ที่มีประชาชนฟังรายการเหล่านี้ เขาก็จะจัดเจ้าหน้าที่ของ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกไปร่วมฟังรายการกับประชาชน โดยทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่มในการอภิปราย
และแสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นการสำรวจประชามติของประชาชนไปในตัว

โดยสรุปแล้ววิทยุกระจายเสียงจะมีบทบาทในการให้ความรู้แก่ประชาชนโดยทาง
อ้อม ด้วยเหตุผลสำคัญ ๔ ประการคือ

๑. วิทยุเป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่ง ซึ่งจะต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม
ในการเสนอความรู้ต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยทั่วไป

๒. เจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสถานีวิทยุนั้น เพื่อผลประโยชน์ของ
ทางราชการ ในการให้ความรู้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้พัฒนาตนเองอันจะเป็นประ
โยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป

๓. วิทยุเป็นสื่อมวลชนที่มีประสิทธิภาพสูง เข้าถึงประชาชนได้อย่างกว้างขวาง
และไม่จำเป็นต้องอาศัยประชาชนที่มีพื้นฐานความรู้สูง เพียงแต่สามารถฟังภาษาไทยเข้าใจ
ก็สามารถรับความรู้จากวิทยุได้แล้ว

๔. ประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา ประชาชนต้องการความรู้และความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข ฉะนั้นถ้าวิทยุได้คำนึงถึงบทบาทและหน้าที่ของตน รู้จักปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมแล้ว วิทยุก็จะได้รับการสรรเสริญจากประชาชนโดยทั่วไป

วิทยุเพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียนมีส่วนช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคมให้ดีขึ้น

ปัจจุบันวิทยุมีราคาถูกลงมากจนกระทั่งใครๆ ก็สามารถซื้อหาฟังได้